

KOŘENY

Patří k nejnápadnějším částem kresby, vyvolávají při testování nejvíce dotazů. Jejich interpretace bývá nejméně jednoznačná.

Výklad odvozujeme symbolicky od jejich funkce v přírodě:

- a) Kořeny spojují strom se zemí. Půda a zem stojí na rozhraní živé a neživé hmoty, je místem zrození (klíčení semene, živiny), ale sama je neživá. Bere si napětí organickou hmotu a přeměňuje ji na anorganickou (hrob, rozklad) - archetyp „matky země“. Země je společná pro všechny stromy - kolektivní nevědomí. Symbolika kořenů tak odkazuje do archetypální, nadindividuální sféry, k místu původu, k době před zrozením.
- b) Strom roste dvěma směry, žije na světle a ze světla a zároveň skrytý v temnotě země - je *symbolem vědomé i nevědomé stránky osobnosti*. Větve jsou zranitelnější, mohou být snadněji olámany než kořeny - nevědomí je vnějšími událostmi méně ohroženo a hůře ovlivnitelné než vědomí.
- c) Kořeny získávají ze země pro strom živiny - *symbolizují zdroj života*.
- d) Kořeny drží strom v zemi, bez nich by strom neměl stabilitu. Zároveň zpevňují a chrání i zem před erozí, zajišťují „pevnou půdu pod nohama“ - *symbol stability*.

Kořeny běžně kreslí jak děti, tak dospělí, častěji chlapci než dívky.

V přírodě nebývají vidět, proto nemusí být znázorněny ani na kresbě. Kresba bez kořenů není známkou toho, že kreslíř něco opominul a že něco schází, jak bychom uvažovali u ostatních scházejících částí stromu. Naopak při kresbě kořenů zobrazuje kreslíř vlastně něco, o čem ví, že existuje, co ale ve skutečnosti není vidět.

V dospívání, kdy je aktuální zejména otázka osamostatnění, bývají kořeny a základna zanedbávány, a proto jejich zdůraznění svědčí o zvýšené palčivosti otázky zakořenění (o nedostatku zázemí nebo naopak zvýšené závislosti na rodičích).

Schází-li někomu pocit pevného zázemí (zakotvení), mohou zvýrazněné kořeny symbolizovat potřebu co nejpevněji se zachytit v málo pevné a nejisté půdě.

Zvýšená pozornost věnovaná místu původu a „kořenům“ může odrážet i zvýšené zaměření na minulost, osvědčené tradice, konzervatismus. Odmítání nového je zároveň obranou proti nejistotě změny.

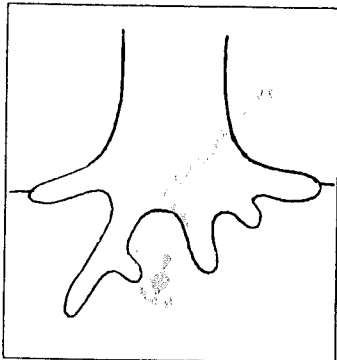
Duševně nemocní často kreslí kořeny mohutnější než korunu - možno vykládat jako symbol „dvojího života“ ve vědomé i nevědomé sféře.

Nejčastější významy kořenů:

- potřeba pevnějšího zakotvení, nestabilita, nevyrovnaný vztah nebo zvýšená závislost na rodičích
- připoutanost k pudům, instinktům, nevědomí
- těžkopádnost, konzervatismus, lpění na tradicích
- primitivnost, lhostejnost, flegmaticnost

Rozlišení mezi různými typy kořenů a jejich rozdílnými interpretacemi nemusí být vždy jednoznačné. Uváděné příklady a jejich významy jsou jen vodítkem, kdy se více přikláníme k určitému způsobu výkladu.

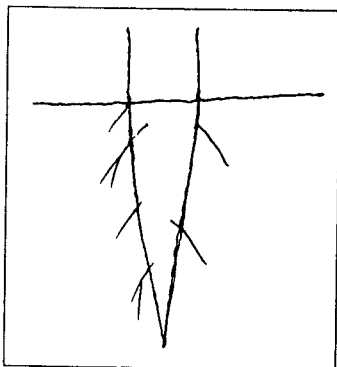
1.

Obnažené, volně na zemi ležící kořeny

vratkost, nestabilita, snaha odpoutat se od rodiny, minulosti, uvolnit se

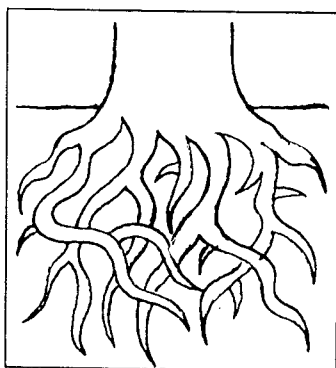
2.

Kořeny „protlačující se“ do hloubky

hledání opory, schází prožitek rodinného zázemí, zaměřenost na podvědomí, důsledné prosazování "reality", hledání jistoty v konzervativnosti, minulosti, tradici

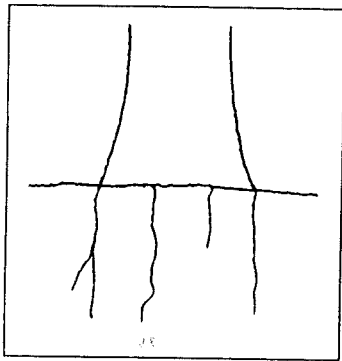
3.

Mohutné, přebujelé až morbidní kořeny

závislost na pudech, instinktech, vede dvojí život (napůl „utopený“ v nevědomí), těžkopádnost, primitivismus, až možný projev duševní poruchy

4.

Kořeny jednou čarou

primitivizmus, nekultivovanost, chabé zakořenění

ZÁKLADNA

Základna je linie nebo místo, ze kterého strom vyrůstá. Většinou také tvoří hranici mezi nebem a zemí, která zároveň spojuje i rozděluje úroveň vědomého a nevědomého. Znamená bezprostřední realitu, skutečnost, svědčí o existenci a stabilitě zázemí, nejčastěji rodinném, napomáhá jistotě a stabilitě postavení ve světě. Vypovídá o důležitosti a vnitřním významu zázemí.

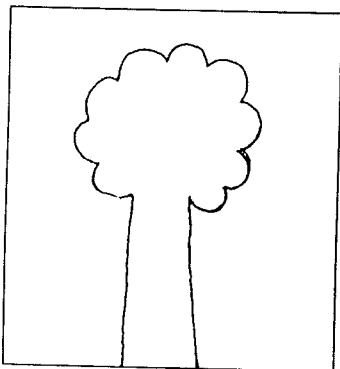
Priměřená základna bývá znakem dobrého a pevného zázemí.

Zdůrazněná základna bývá často projevem kompenzace nejistého postavení, vyjadřuje zvýšenou potřebu opory a zázemí.

Scházející základna může být zase znakem nezakořeněnosti, ztráty půdy pod nohama až existenciální nejistoty.

Důležitou úlohu hraje základna zejména u dětí. U dospívajících je naopak běžné, že úplně schází. U dospělých by měla být alespoň naznačena.

5.

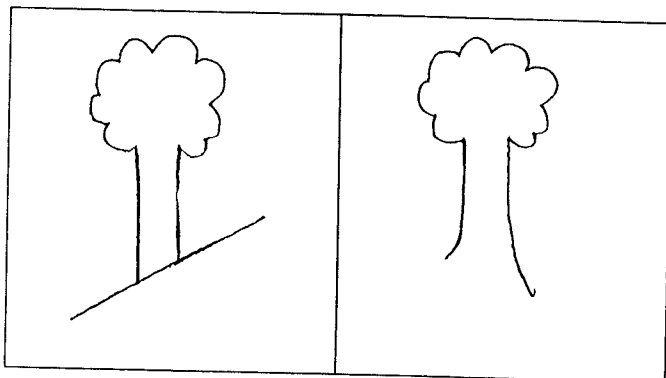

Strom vyrůstá z dolního okraje listu

pasivní přizpůsobení se danému okraji, nedostatek schopností vytvořit si vlastní základnu, typický znak dětské kresby

Za normální lze považovat do 12 let, u starších - infantilismus, regrese, nevyzrálost, naivita, jednoduchost, možný i nedostatek nadání, slaboduchost; u dospělých velmi výjimečné, většinou známka mentálního defektu.

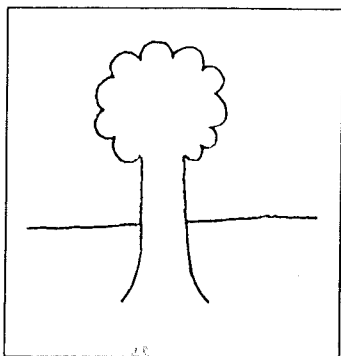
6.

Nakloněná základna, vpravo i vlevo

zdrženlivost, rezervovanost, odvrácení se, opatrnost, slabá vůle, horší přizpůsobivost, nestabilita, nejistota, pocit ztráty půdy pod nohama, nedůvěra, vzdor

7.

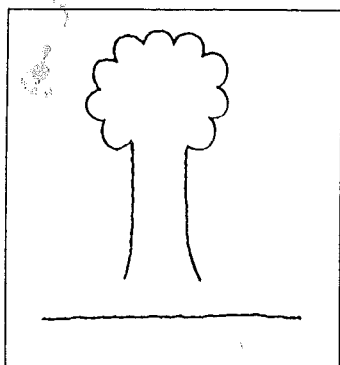

Zvýšený horizont

odstup od reality, její popírání, pasivita, snění (pubertální fantazie)

časté u dlouhodobě hospitalizovaných, izolovaných - důsledek dlouhé chvíle

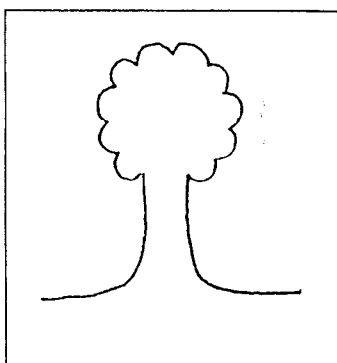
8.

Strom visící nad základnou

ukvapenost, vykořeněnost, afekty

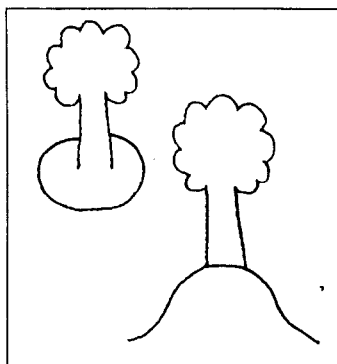
9.

Splývání s linií kmene

primitivismus, snížená objektivita, snížené sebevědomí

10.

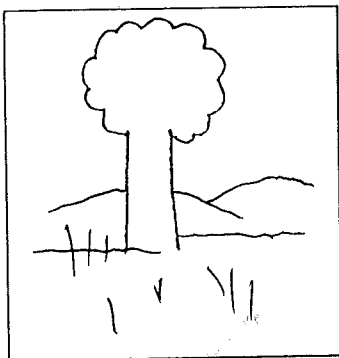

Ochranný ostrůvek, strom na pahorku

pocit izolace, úzkost, samotářství, odtahování se, strach nebo pozérství

sebeobdiv, egocentrismus, kompenzační snaha vyvýšit se nad ostatní

11.

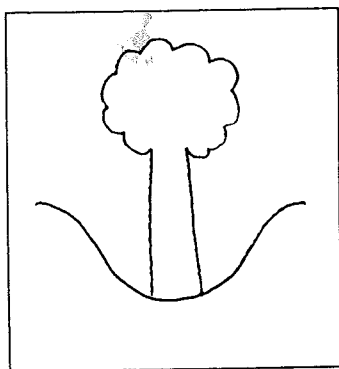

Naznačení krajiny (malá krajina)

sklon k snění, infantilismus, roztěkanost, snížená kontrola

(Zdůrazněná krajina viz 115)

12.

Strom v dolíku

pocity méněcennosti, sklon k depresím
pocit „propadající se půdy pod nohama“

PATA KMENE

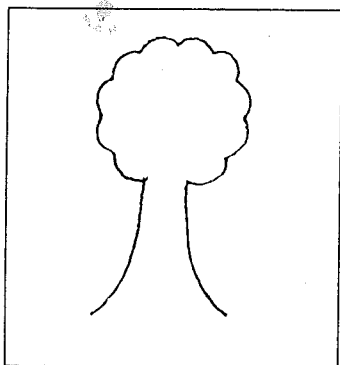
Pojímáme-li nakreslený kmen jako odraz vývoje osobnosti, pata kmene, místo odkud strom vyrůstá a nejnižší část kmene, vypovídá o nejranějším dětství, o základním pocitu bezpečí, tvoří základ dalšího vývoje.

Sledujeme, jakou stabilitu poskytuje, jaké jsou předpoklady, že unese váhu stromu.

Široká základna znamená odolnost, stabilitu, nebo naopak zesílený pocit nejistoty a potřebu bezpečí.

Zúžená nebo poraněná pata kmene, špatný kontakt se základnou, zeslabená, rozřesená nebo nedotažená kontura kmene u paty patří ke známkám malé stability a nejistého postavení.

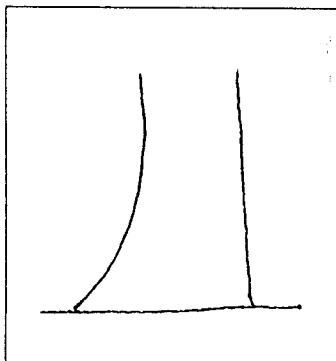
13.

Výrazně rozšířená pata kmene

typické u dětí, nevyzrálost, případně až lehká zaostalost, prostoduchost, důkladnost, těžkopádnost, pomalost, horší přizpůsobivost

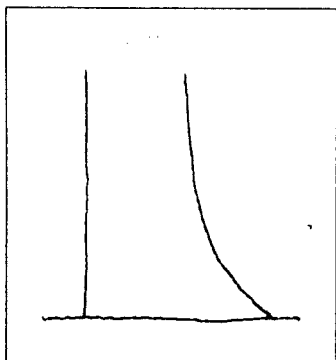
14.

Rozšíření vlevo

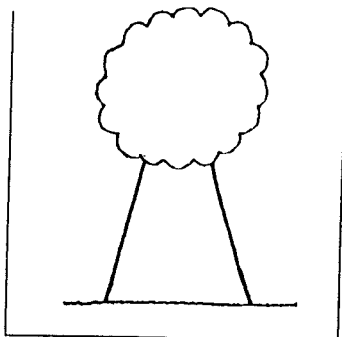
zabrděnost, ulpívání na minulosti, nerad začíná něco nového, těžko se rozhoduje, závislost na matce

15.

Rozšíření vpravo

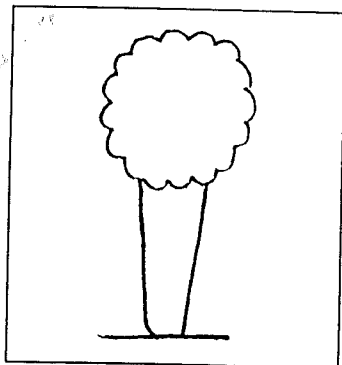
oproti předchozí variantě větší problémy s přizpůsobivostí, nedůvěřivost, vzdor, problematický vztah k druhým, odpor k autoritě

Kuželovitý kmen, postupně se zužující

jednoduchost, až lehká zaostalost, spíše praktický než teoretický typ, s převahou konkrétního a názorného myšlení, zároveň i pudovost, sklon k výbušnosti

17.

Kmen u paty zúžený

slabé základy, vratkost, nejisté postavení, přeceňování vlastních schopností, překonávání sebe sama, možná kompenzace neuspokojivého vývoje v raném dětství

KMEN

Tvoří podstatu stromu, odlišuje ho od křoví, zdvíná korunu do výše, nese její váhu, je nejpevnější částí stromu, nejdéle přetrvává. Je symbolem toho nejpodstatnějšího v osobnosti: pocitu základní životní síly, síly ega, ztělesňuje pudový a instinktivní základ osobnosti.

Sledujeme, jak je kmen široký a pevný, kolik unese (*např. pevný jako dub*) nebo nakolik je pružný a ohebný (přizpůsobivost). Podle toho usuzujeme na schopnost sebezprosazení a na odolnost vůči tlakům z vnějšího prostředí. Ale stejně jako v přírodě, ani na kresbě nemusí vždy tlustý kmen znamenat pevnost a odolnost a tenký jen slabost a nejistotu. Zdánlivě široký kmen může být i nabobtnalý nebo zpuchřelý a naopak tenký může být pružný a ohebný.

Na kmen lze pohlížet i jako na *záznam psychického vývoje*. Různé jizvy, poranění i deformace mohou odrážet prožitá psychická traumata. Čím níže na kmeni se nacházejí, tím se vztahují k ranějšímu věku (v praxi tyto odhady ale nejsou vždy prokazatelné - blíže viz str. 49).

Kontury kmene a povrch kůry na kresbě vypovídají o sociabilitě, citlivosti a zranitelnosti.

Nelze-li na kresbě jednoznačně rozpoznat kmen a alespoň jednu větev, vypovídá kresba o závažné poruše osobnosti.

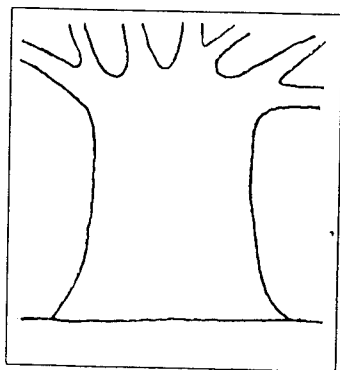
18. Pokřivený kmen nebo kmen s nejistě nakreslenými obrysy - vypovídá o nejistém postavení, psychické slabosti, nerozhodnosti nebo o problematickém vývoji

19. Tenký kmen - bývá známkou slabosti ega

20. Kmen nakreslený jen jednou čarou - lze považovat za normální jen u nejmenších dětí, jinak známka vážné regrese nebo až mentálního defektu

21. Slabý kmen v porovnání s mohutnou korunou - naznačuje nadměrnou snáživost, snahu překonat sám sebe, většinou jde o projev kompenzace

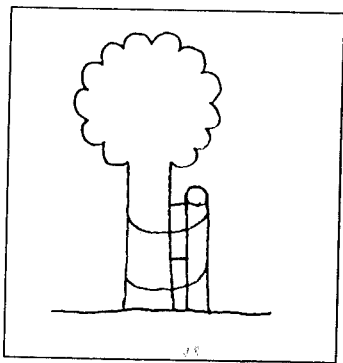
22.

Mohutný kmen (samé dřevo)

zdůraznění stability, jistoty, až těžkopádnost, ale i nevyzrálost, pudovost, primitivita, pocity tlaku okolí, případně agresivní tendence

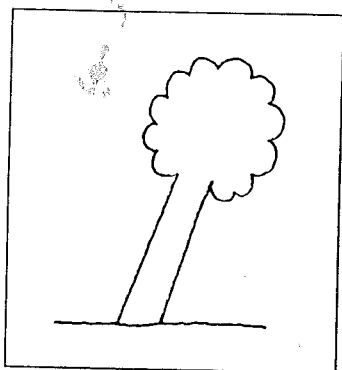
23.

Podepřený kmen s kůlem

potřeba ochrany, potřeba být veden, nesamostatnost

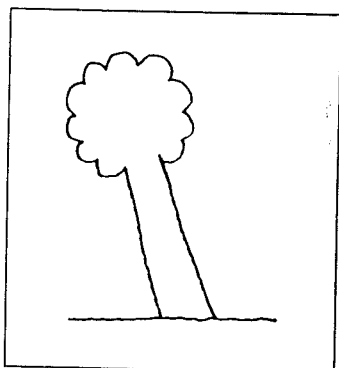
24.

Kmen skloněný vpravo

extraverze, dá se strhnout, ovlivnitelný, přizpůsobivý, zájem o druhé, ochotný pomoci, ale i slabší vůle, nezdrženlivost, překotnost

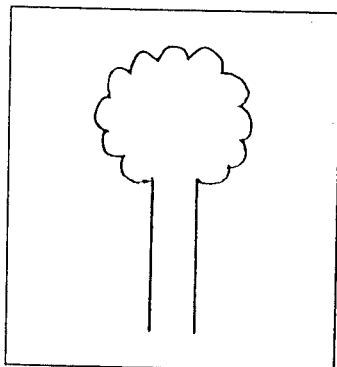
25.

Kmen skloněný vlevo

introverze, odklon od ostatních, obranný postoj, potlačování emocí, vzdor, sklon k pohodlnosti

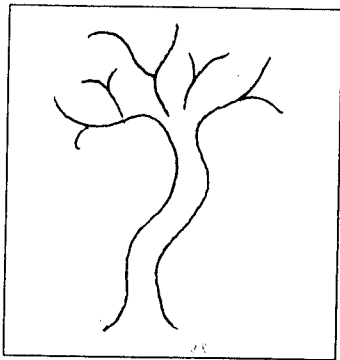
26.

Přímý, paralelní kmen (rovnoběžné obrysy kmene, jako „podle pravítka“)

jasnost, školáckost, vzornost, věcnost, malá přizpůsobivost, schematické myšlení, malá spontánnost, škrobenost

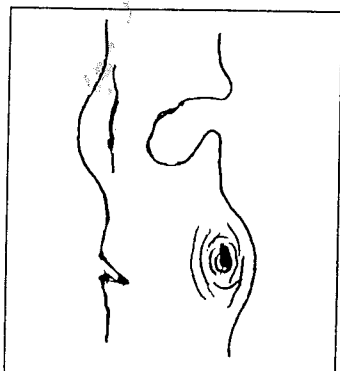
27.

Zkroucený kmen

složité vývoj, projev obrany, podle dalších znaků buď pružné překonávání, nebo podléhání obtížím a vnějším tlakům, psychická slabost, nejisté postavení

28.

Výdutě, zářezy, díry v kmeni

možné důsledky prožitých psychických traumat, nemoci, úrazu, zklamání

Zářezy a zranění - pocity méněcennosti, viny.

Podle výšky umístění lze s určitou rezervou přiřadit zranění přibližně k věku, kdy k němu došlo.

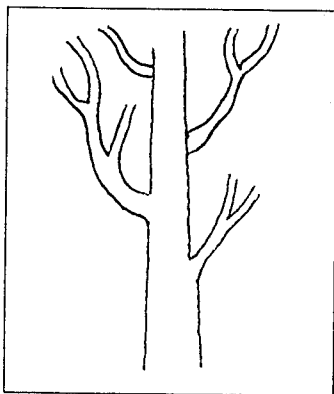
Velmi častý (až běžný) je výskyt zranění nebo pahýlů větví těsně pod korunou.

Čím je zranění níže, tím větší si zaslouží pozornost.

Častěji u dospívajících, velmi výjimečně u malých dětí.

(viz uříznutý pahýl - 85)

29.

Kmen jako u jehličnanu, prostupující celou korunou (kmen typu jedle)

malá psychická diferencovanost - pudy a instinkty prostupují celou osobností, labilita, primitivismus, silná vitalita

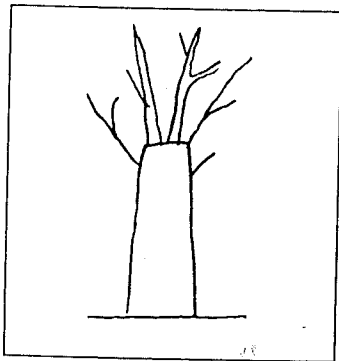
Pokud jsou větve pravidelně a symetricky rozmístěny, podobá se nakreslený strom nápadně jehličnanu - nepružnost, nepřizpůsobivost, rigidita (viz 119).

Infantilní znak - nevyzrállost, regrese, případně až podezření na snížený intelekt.

Typické pro dětské kresby.

(viz str. 41 a 46, obr. 11)

30.

Zablokovaný přechod mezi kmenem a větvemi
(shora uzavřený kmen, větve na něm jakoby napíchnuté)

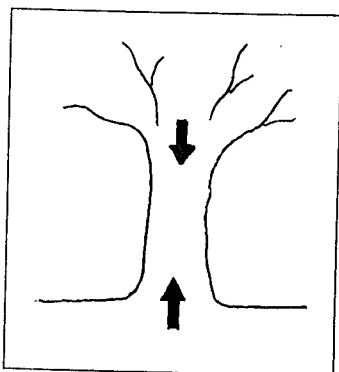
myšlení a cítění nejsou plně integrované, bariéra mezi minulostí (dětstvím) a tím, co vzniklo později, odmítání minulosti nebo nesmíření se s dospělostí, nevyrovnanost

Infantilní znak, typické pro dětské kresby (vývojově nižší typ kresby než u předchozího příkladu).

u starších 12 let výjimečné - nevyzrálost, regrese, známka až mentálního defektu

(viz str. 41 a 46, obr. 12)

31.

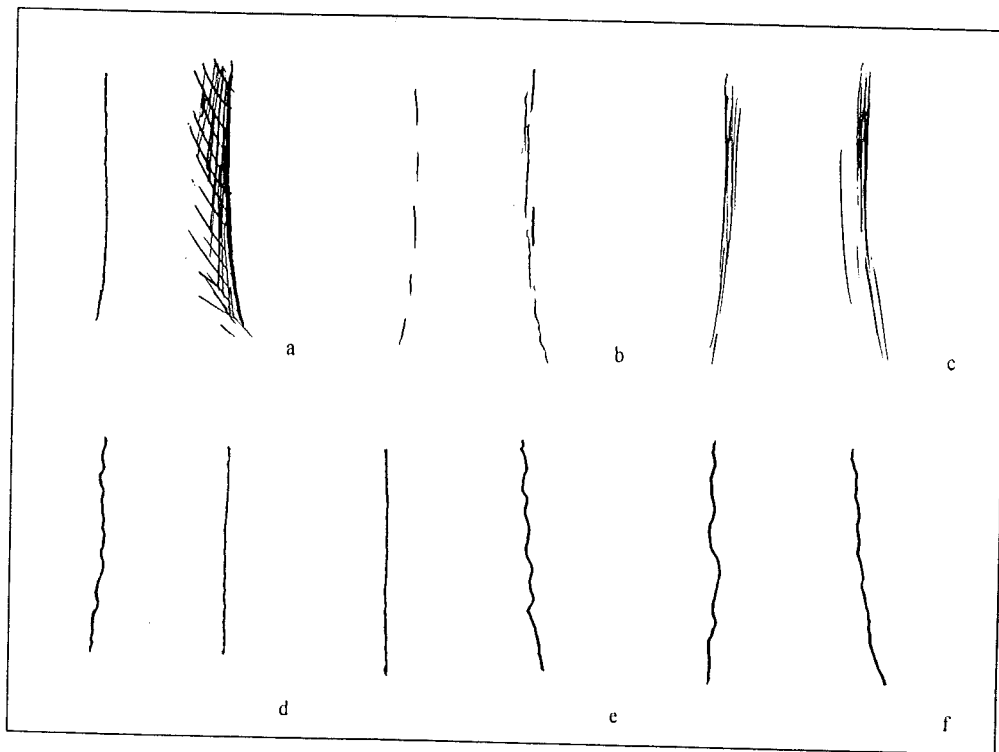
Otevřený kmen

Otevřený shora - otevřenost, přístupnost dojmům, ovlivnitelnost, možná až výbušnost.

Otevřený zdola - pocit ztráty půdy pod nohama, možno uvažovat i o větší otevřenosti vůči pudovým impulzům a nevědomí.

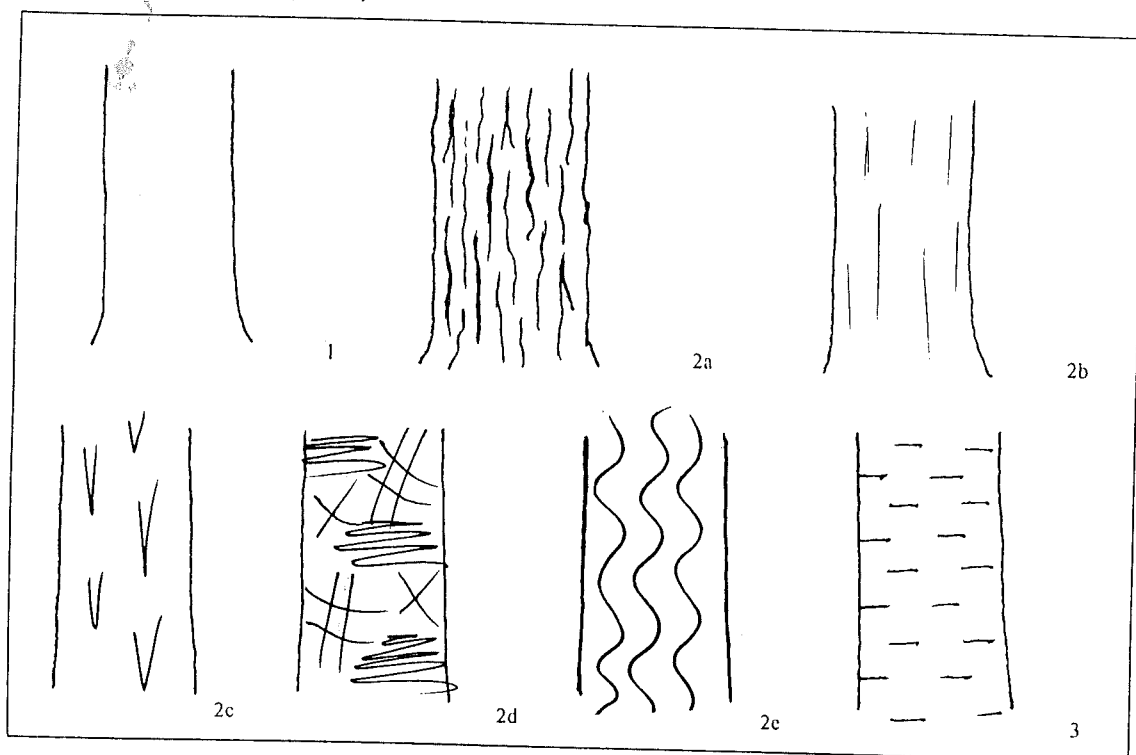
Obě varianty mohou ale být i pouhým projevem nedostatku kreslířských dovedností.

32. Kontury kmene

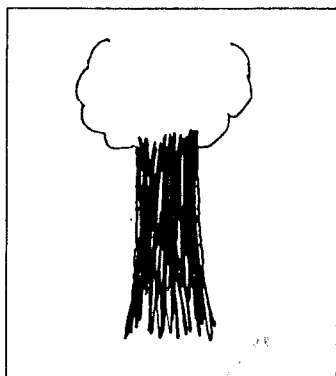

- a) stínování nebo zdůrazněná kontura vpravo nebo vlevo - znak extravertze nebo introvertze
- b) čárkované, přerušované kontury - dráždivost, citlivost, nervozita
- c) měkce šrafovaná, nejasná kontura - senzitivita, schopnost empatie, neostrá hranice mezi TY a JÁ, vratkost
- d) zvlněná kontura vlevo - vnitřní zranitelnost
- e) zvlněná kontura vpravo - potíže s adaptací
- f) oboustranně zvlněná kontura - schopnost vcítění, přizpůsobivost, nestrojenost, ale i nerozhodnost, menší vůle k odporu.

33. Povrch kmene (kůra)

1. úplně hladká kůra - může svědčit o dobré přizpůsobivosti, ale může jít i jen o masku (nic neříká)
2. naznačená struktura kůry vypovídá o vztazích k druhým, citlivosti a vnímavosti:
 - a) drsná, hluboce zbrázděná kůra - potíže s přizpůsobením
 - b) jemná, měkká struktura, stínování - schopnost bezkonfliktních kontaktů, citlivost, ale i zranitelnost
 - c, d) ostré tvary - vzrušivost, předrážděnost, kritičnost, cholericnost, agresivita
 - e) oblé, uvolněné tvary - sociální přizpůsobivost, nenucenost, působí milým dojmem
3. nápadná pravidelnost připomínající ornament - únik do manýry, nepružnost, snížený smysl pro realitu

Tmavý, vyšrafovaný kmen

Ize interpretovat z více hledisek:

Vzniká jako projev nejistoty, nerozhodnosti, snivosti, lability, rozpaků nebo jako důsledek snahy něco na kresbě zakrýt.

Zvýšený důraz na šrafování může svědčit o úzkosti, depresi, dysforii nebo o aktuálních problémech.

Na symbolické úrovni můžeme temný kmen interpretovat i jako snahu o hledání sebe sama, východiska z problémové situace (má před sebou budoucnost).

U dětí a dospívajících běžnější, později možný projev regrese.

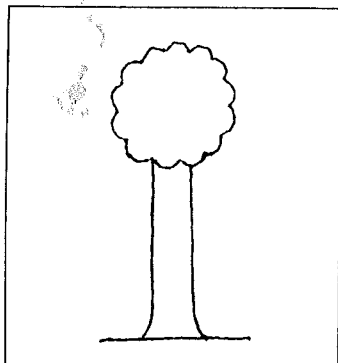
(viz str. 37)

POMĚR VELIKOSTI KMENE A KORUNY

V nejranějším věku (do cca 6 - 8 let) je běžný poměr kmene ke koruně 2-3 : 1, ve školním věku a později je nejčastější poměr zhruba 1 : 1, časem se poměr může posunout až na cca 2 : 3, v prospěch mírné převahy koruny.

Nápadné disproporce hlavně výšky, ale i celkové mohutnosti, kmene a koruny lze obecně interpretovat jako nevyrovnanost mezi vědomou a nevědomou složkou osobnosti, mezi rozumem a emocemi.

35.

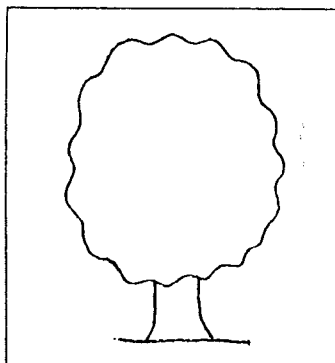

Velký kmen s malou korunou

typicky „dětský strom“, nezralost, regrese (např. u neurotiků), pocity tlaku z okolí, potíže se sebeprosazením, nevyvážené sebevědomí

Možné projevy nezralosti - přístupný vlivu instinktů a nevědomí, impulzivita až agresivita, sklon k bezhlavému jednání, materialismus až přízemnost, potlačení rozumové složky osobnosti.

36.

Kmen nižší než cca polovina koruny

potlačení přirozené vitality, smyslovosti, racionalizace, převaha intelektuálního, idealismus, schopnost nadšení, zvýšené ambice, únikové tendence do světa snů a představ, menší smysl pro realitu

Častý projev kompenzace - snaha překonat sebe sama, snaha obsáhnout co nejvíce, ctižádost, velikášství, povrchnost, menší smysl pro realitu.

KORUNA

Koruna, struktura větví s listy v prostoru, má za úkol získat co nejvíce sluneční energie, je ztělesněním bytí stromu.

Kresba koruny symbolizuje postavení člověka jako osobnosti ve světě, je odrazem přítomnosti, vypovídá o způsobu, kvalitě nebo případné nedostačivosti při prosazování se ve vnějším světě, při naplňování vymezeného životního prostoru (v kresbě symbolizované listem papíru), o emocionálním prožívání a smyslovosti.

Uzavřenost nebo prostupnost obrysové linky koruny vypovídá o míře uzavřenosti před vnějším světem, případné opakované obtažení signalizuje zvýšenou palčivost daného problému.

Tvar koruny, převaha pravé nebo levé strany naznačuje převahu orientace směrem k extraverci nebo introverzi.

Srdce stromu, místo, kde je koruna nasazena na kmen, vypovídá o cestě ke vzniku osobnosti, je odrazem dovršení dětství a dozrání osobnosti, symbolizuje střed Já.

Přehlednost a řád v uspořádání koruny a ve struktuře větví je známkou dobré koordinovanosti psychické činnosti.

Plnost a bohatost koruny odráží kvalitu a způsob prožívání :

37. Letní strom (s listy) - vypovídá o emocionalitě, plnosti prožívání, smyslovosti, ale někdy i povrchnosti, afektovanosti až exhibitivnosti.

38. Zimní (holý) strom - charakterizuje člověka spíše vážného, strohého, možná až se sklonem k depresím, ale držícího se podstaty.

39. Otrhaná, zraněná, celkově potlačená koruna - vypovídá o nepříznivosti vnějších podmínek nebo o vnitřních problémech, pocitech neuspokojení, traumatech.

40. Zdravá, plná koruna - svědčí o psychické vyrovnanosti a schopnosti přizpůsobení.

41. Malá potlačená koruna - naznačuje potíže se sebeprosazením, možné pocity méněcennosti, typické u dětských kreseb, jinak i známka nevyzrálosti.

42. Přehnaně veliká koruna - je většinou projevem až nutkavé snahy obsáhnout svou aktivitou (třeba i jen ve fantazii) co největší prostor, nevyzrálost, velikášství, kompenzace komplexů.

Podle způsobu provedení kresby rozlišujeme mezi uzavřenou korunou (schematicky tvořenou nejčastěji obláčkem nebo jiným tvarem, případně více či méně koordinovanou spleť čar napojenou na kmen) a mezi korunou, tvořenou viditelnou strukturou větví rozrůstajících se z kmene:

Uzavřená, schematická koruna:

Jedná se o často se vyskytující, nenáročný, výtvarně zjednodušený typ kresby letního stromu, odpovídající běžné představě (jako obrázek stromu ze slabikáře). Lze ho považovat za konvenční způsob zobrazení.

Uzavřená, neprostupnou linkou obtažená koruna má obecně význam uzavřenosti, obrany nebo vyhýbání se vnějšímu světu, skutečnému životu, případně snivost, život ve fantazii.

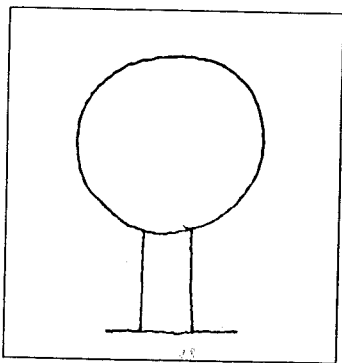
Bližší charakteristiky a významy tohoto způsobu zobrazení:

- Nejběžnějším způsobem zobrazení uzavřené koruny bývá obláčkovitý (arkádový) tvar. Pokud tato kresba nemá jiné individuální znaky, můžeme ji podobně jako u celkově zjednodušené schematické kresby (viz str. 26) považovat za projev obrany, nasazenou masku nebo za známku konvenčního přístupu ke světu, projev snahy neodlišovat se od ostatních, neupoutávat na sebe pozornost.
- Tyto kresby vznikají většinou schematickým postupem - kresba kmene, připojení uzavřené koruny a její zaplnění větvemi, ovocem a pod. Zejména pokud kresba vzniká v obráceném pořadí - nejdříve koruna a dodatečně kmen nebo když obsahuje jen málo a rovněž schematicky zobrazených dalších prvků, lze uvažovat i o nedostatku tvořivosti, menší konstruktivnosti, neochotě se výrazněji projevit a angažovat (viz výše), případně až o schematickém myšlení.
- Tento výtvarně nenáročný, nejjednodušší způsob zobrazení stromu volí lidé, kteří příliš nedůvěřují vlastním kreslířským dovednostem, chtějí se vyhnout riziku možného neúspěchu nebo volí cestu nejmenšího odporu. Celkově tedy může jít, vedle zcela běžného nedostatku kreslířských dovedností nebo motivace, i o možný projev pohodlnosti nebo až povrchního přístupu ke světu. Při interpretaci je proto nutné zohlednit všechny okolnosti vzniku kresby a přihlížet i k celkové úrovni provedení.

Podle tvaru uzavřené koruny a způsobu vedení obrysové linky lze rozlišit mezi korunou koncentrující v sobě sílu, plnou vnitřního napětí, a korunou ochablou, nic neříkající, pasivně zabírající prostor, mechanicky nasazenou na kmen a často jen schematicky zaplněnou několika znaky (při posuzování je většinou nutno vyjít jen z celkově subjektivního dojmu).

- 43. Uvnitř prázdná, „bílá“ koruna** - je projevem obrany; kreslíř nechce, aby do něho bylo vidět nebo pohled do vlastního nitra je pro něj příliš zraňující (nevědomé obranné mechanismy - potlačení); případně nemá o čem vypovídat - vnitřní prázdnota.

44.

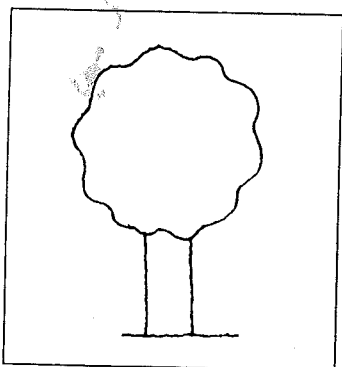
Kruhová, uzavřená koruna (hladký, nezvlněný obvod)

svědčí o vysoké míře uzavřenosti a neproniknutelnosti

masivní obrana před vnějším světem, horší přizpůsobivost

Může jít i o známku špatné spolupráce, projev hluboké nedůvěry vůči zadavateli testu nebo testové situaci.

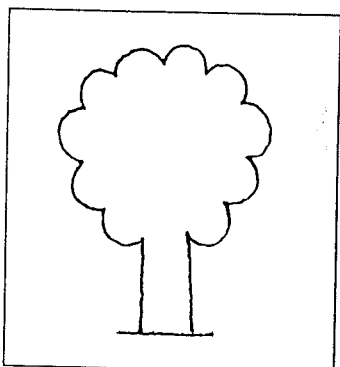
45.

Jemně zvlněná, uvolněná obrysová linie koruny

uzavřený, ale schopný přizpůsobení, pružný, poddajný, živý, společensky uhlazený

46.

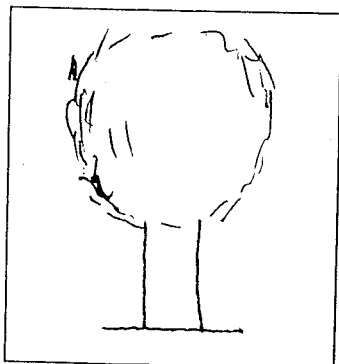
Arkádovitá koruna

smysl pro formu, umí se chovat, přizpůsobit, nedůvěřivý, dbá na vnější dojem

Zdůrazněné arkády - život ve fantazii, nedostatečné respektování reality nebo obavy z ní.

Často jde o projev obrany a nejistoty z testové situace, maska, schovává se za schematický znak, formálně vyhoví, ale nechce o sobě vypovídat, nechce se otevřít.

47.

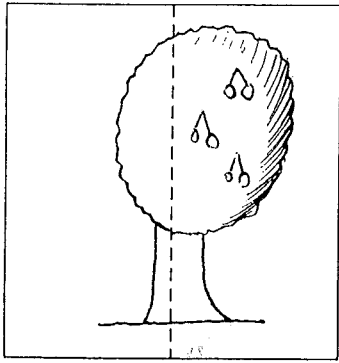

Roztřesená, přerušovaná, napjatá, nejistá linie

nervozita, nejistota, senzitivita, iritabilita, zvýšená zranitelnost, neurčitost, úzkostnost

Podle stupně napětí v lince až neurotické obtíže (psychastenického charakteru).

48.

Zdůrazněná pravá polovina koruny

(Běžná je mírná převaha nad levou polovinou - 1,13 : 1)

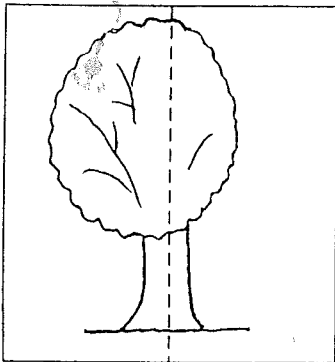
hledání nových dojmů, snaha prosadit se, exhibitivnost, ovlivnitelnost, možné obtíže s koncentrací

Celkové extravertní zaměření nebo alespoň extravertní fantazie.

V extrémní podobě až bezohledné prosazování se, útek před sebou samým, neklid, agitovanost.

(viz i další příklad)

49.

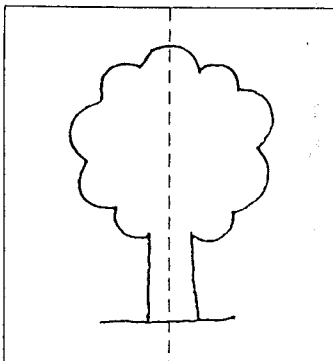
Zdůrazněná levá polovina koruny

uzavření se do sebe, zdrženlivost, introspekce, opatrnost, introverze, sklon ke snění

Extrémně až narcismus, odvrácení se od reality.

Stejný význam jako převaha velikosti má i zdůraznění jedné strany stínováním nebo větší vypracovanost větví, ovoce apod. jen v jedné polovině koruny.

50.

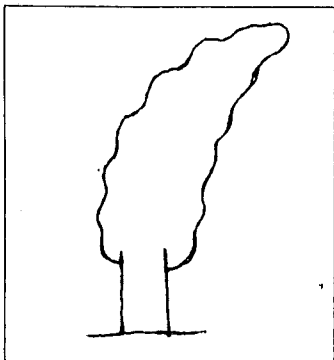

Symetrická koruna

normálně - vyrovnanost, klid, vyzrálost

Při nápadném zdůraznění (zejména za přítomnosti dalších známek úzkostnosti) - rigidita, malichernost, pozérství, zahleděnost do sebe, až snaha přizpůsobovat realitu podle sebe, projev obrany před nejistotou a úzkostí.

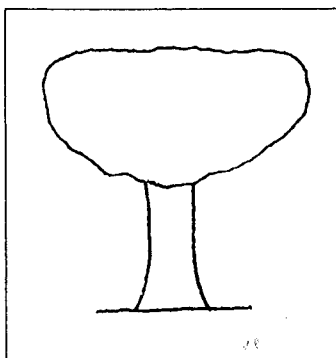
51.

Ohýbající se koruna

nechá se strhnout, snadno ovlivnitelný, nedostatek sebekontroly, roztržitost, roztěkanost

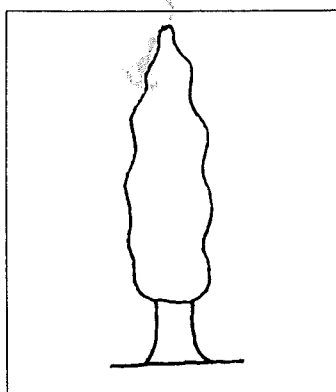
52.

Shora zploštěná, stlačená koruna (případně deformovaná ze stran - méně časté)

žije pod tlakem nebo s pocitem, že je na něj činěn nepřiměřený nátlak, pocit svázanosti, nesamostatnosti, poslušnost, rezignace, potlačení vlastní aktivity, pocity méněcennosti

53.

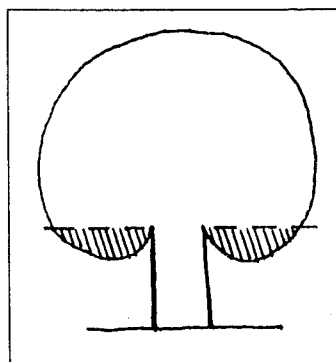
Koruna deroucí se výrazně směrem vzhůru (jako u topolu)

zvýšený důraz na intelekt nebo idealismus, vysoké až nereálné aspirace

snaha prosadit se, vyniknout, uspět i za cenu potlačení ostatních zájmů a potřeb, oploštění celé osobnosti (zúžení koruny)

většinou známka překompenzování pocitů méněcennosti, velikášství, může jít i o únik do fantazijního uspokojování

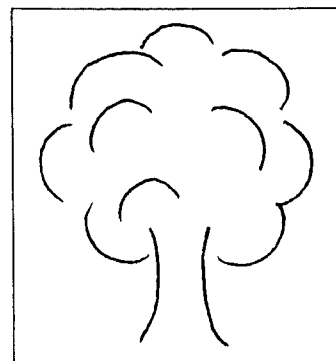
54.

Koruna poklesávající podél kmene

utápění se ve špatných náladách, slabá vůle, ochablost, nerozhodnost, rezignace, malý energetický potenciál, únava

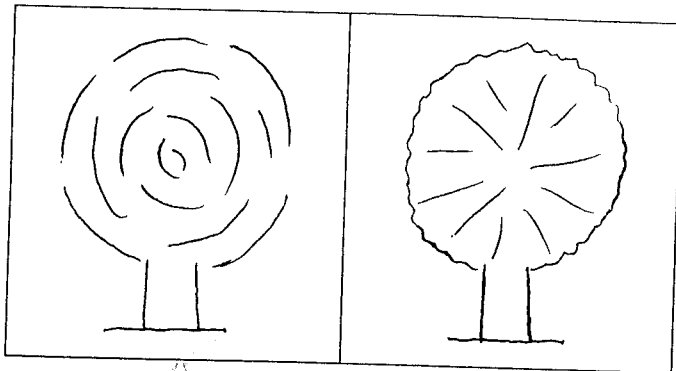
55.

Koruna podobná „atomovému hříbu“

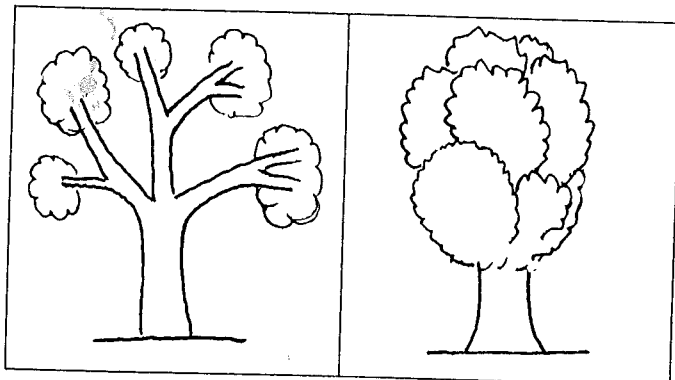
strom podobající se sopce (většinou spolu s otevřeným prostupným kmenem, navíc často dole i nahoře rozšířeným), špatná sebevláda, explozivita, vztek

56.

Koncentrická, sebestředná koruna (podobná monstranci)
zahleděnost do sebe, chce být středem pozornosti, sklon k samolibosti až narcismus

57.

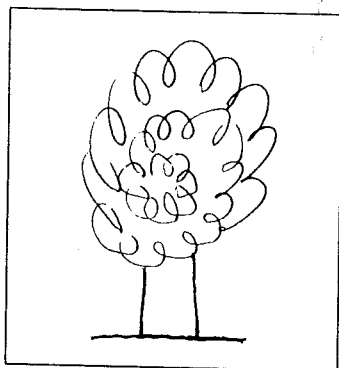
Koruna rozdělená do obláčků
složitě, neprůhledné prožívání

Zahalené konce větví - skrývá své úmysly, nechce působit agresivně, ohleduplnost.

Koruna netvoří jeden celek, rozpadá se do částí - vnitřní rozpory, nevyrovnanost, až možná známka disociace

(rozkladu) osobnosti. Z tohoto důvodu si zaslouží zvýšenou pozornost i nenápadné dělení koruny do částí, případně i maskované ve spleti různých čar.

58.

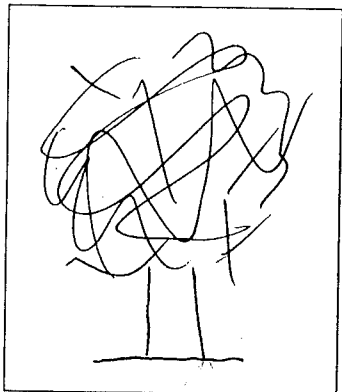
Zkadeřená koruna

(kresebná obdoba girlandy v grafologii)

psychická pohyblivost, uvolněnost, hravost, družnost, citovost, neklid, schopnost nadšení, hovornost, ale i nedostatek sebekázně, vytrvalosti, povrchnost, lehkomyšlnost, menší smysl pro realitu, zakrývání rozpaků

Často jde o maskování původní kresby - nutno sledovat, co se pod čarami skrývá.

59.

Zmatené propletené čáry

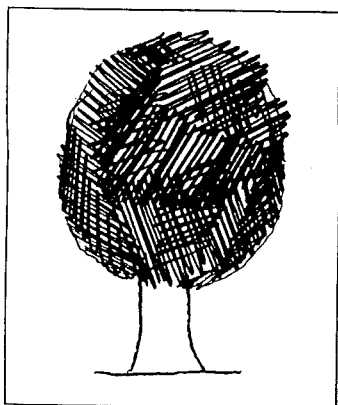
při interpretaci je významné rozlišit, zda jde o uvolněnou, rozmáchlou kresbu nebo o kresbu spíše nekoordinovanou a chaotickou

dynamičnost, rozmach, velkorysost, nekonvenčnost, neklid až impulzivita, ale i labilita, neukázněnost, zmatky v názorech i citech, chaotičnost, slabá vůle, regrese

Obecně lze považovat za známku menší koordinace psychické činnosti a regulace chování, v extrémní podobě může jít až o známku poruchy chování.

Může jít i o zakrývání rozpaků nebo snahu zamaskovat původní kresbu.

60.

Vyšrafovaná nebo stínovaná (začerněná) koruna

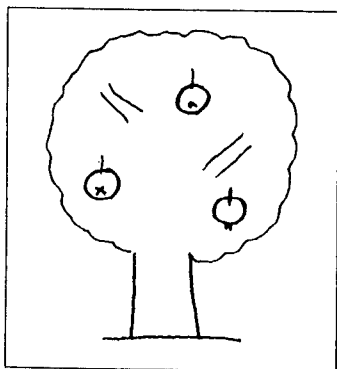
zjednodušeně - projev emocí, citlivost

od radosti z prožitku, vnímavosti, empatie, snivosti, nervozity, lability až po depresivní stavy a pocity ztráty vlastního Já

Může jít i o projev nejistoty, nerozhodnosti, pasivity, slabosti, případně i rozpaků z nezvyklého úkolu nebo, podobně jako u dvou předchozích variant, o vědomou snahu zakrýt část kresby. Takto zakryté detaily si vždy zaslouží zvýšenou pozornost.

(blíže viz str. 37)

61.

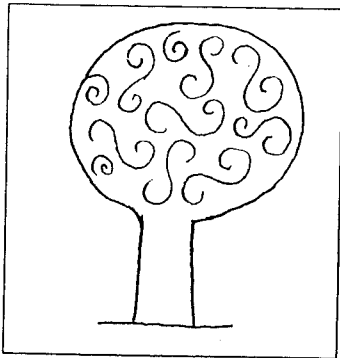

Větve, ovoce apod. volně v koruně (nenapojené)

Povrchní, schematický přístup ke kresbě.

pohodlnost, nekoordinovanost, nic nedělá důsledně, improvizování, problémy s dokončováním, horší chápání souvislostí

62.

Uzavřená koruna vyplněná různými křivkami, tvary, ornamenty (bez logického smyslu)

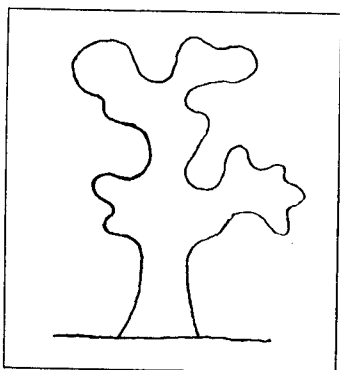
únik do manýry nebo projev nejistoty a rozpaků
špatné chápání souvislostí, horší smysl pro realitu, oslabená vůle

Příčinu lze hledat v nedostatečném nadání, sklonu k mechanickému a schematickému myšlení, může jít o známku labilní osobnosti, případně až o projev psychické poruchy.

Zjednodušeně - špatné přizpůsobení se vnějšímu světu.

(viz stereotypie 122)

63.

Nesmýslné tvary koruny

strom - houba, případně různé varianty „degenerované formy“

Přes výrazně patologický první dojem, jde často jen o nepovedený pokus zakrýt rozpaky a nejistotu z testové situace nebo nezvyklosti úkolu. Při interpretaci je nutné zaměřit se na všechny ostatní detaily i ostatní dostupné informace.

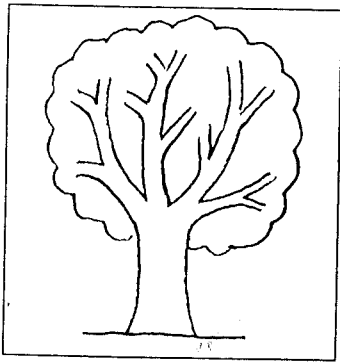
Podle dalších okolností můžeme hodnotit jako projev potíží se začleněním se a přizpůsobením vnějšímu světu, nebo považovat za signál duševní poruchy, případně mentálního defektu.

Koruna tvořená strukturou větví

Klade větší nároky na kreslířskou zručnost než kresba schematické koruny. Můžeme hodnotit i jako projev snahy vystihnout skutečnou podstatu stromu. Na rozdíl od uzavřené koruny vyvstává zde výtvarný problém, jak adekvátně znázornit listí. Bývá často vyřešen kresbou zimního stromu.

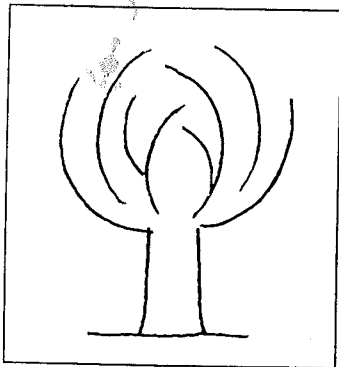
O tomto typu kresby můžeme hovořit jako o „otevřené koruně“, ve smyslu otevřenosti a přístupnosti vnějším dojmům, ale zároveň i nechráněnosti a větší zranitelnosti. Oproti uzavřené koruně může jít o známku větší odhodlanosti a činorodosti v přístupu ke světu.

64.

Dobře rozvětvená, ale neprodyšně obtažená koruna
uzavřenost, nesmělost, poněkud nevyzpytatelný,
dosud se nenašel, horší sociální přizpůsobivost

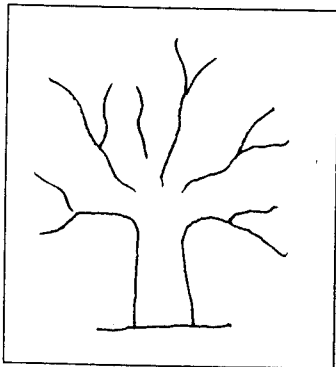
65.

Větve jakoby se uzavírající kolem středu

uzavřenost, introverze, soustředěnost, vyrovnanost, rozhodnost, houževnatost, samostatnost, nepodléhá ovlivnění

66.

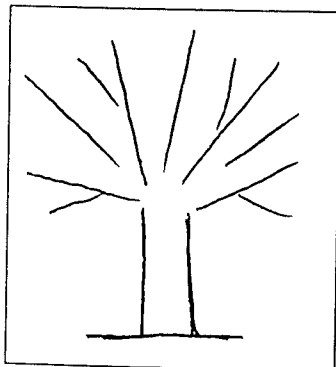

Větve rozbíhající se od středu

podnikavost, iniciativnost, extraverte, všestrannost, horlivost, zájem o vnější svět, prosazování se, možná i agresivita

Může jít i o projev přehnané kompenzace, agitovanost (např. u introverta).

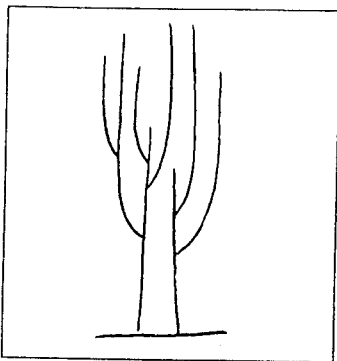
67.

Paprskovité větve (extrémní varianta předchozího stromu)

nevyzrállost, regrese, domýšlivé vystupování, drzost, neklid, nesoustředěnost, neovládá se, pohodlnost, střídání cílů, agresivita

68.

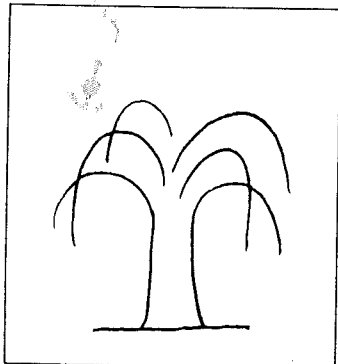
Větve směřující přímo vzhůru

nadšení, horlivost, aspirace, silně zdůrazněná
přání, žádostivost, sklon ke snění, fantazie

Možný i únik před realitou do světa fantazijního
uspokojování.

(obdobně viz topol - 53)

69.

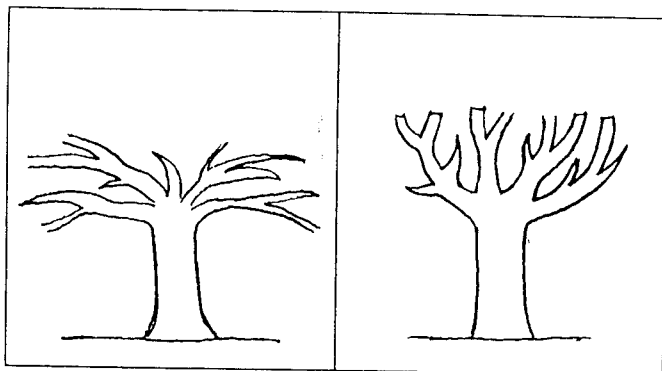

Poklesávající větve směřující dolů (někdy až strom
typu smuteční vrby)

pesimismus, rezignace, neschopnost odporovat,
malý energetický potenciál, slabá vůle, nedostatek
síly k sebeprosazení, rozlady, deprese

(obdobně viz koruna poklesávající podél kmene - 54)

70.

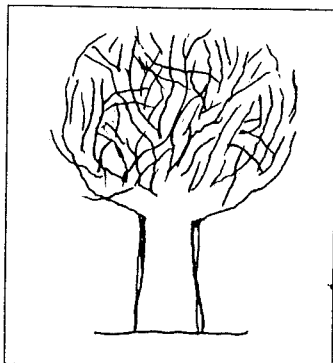

**Vodorovné, stlačené větve
nebo větve směrem vzhůru
zkrácené, utřáté**

pocit, že se nemůže nebo
nedokáže prosadit, že je pod
nátlakem, potřeba být veden,
pocit méněcennosti

(stejný význam jako shora
stlačená koruna viz 52)

71.

Zmatená, nepřehledná spleť větví

vnitřní zmatky, hůře se orientuje sám v sobě i v
realitě, problémy s koordinací psychické činnosti,
rozpačitost

VĚTVE

Tvoří kostru koruny, ztělesňují její podstatu, spolu s kmenem jsou "dřevem", substancí, nejstabilnější a nejtrvanlivější podstatou stromu, vše ostatní je jen obalem, ozdobou, doplňkem. Větve symbolizují základní strukturu a organizaci osobnosti a její přizpůsobení vnějšímu prostředí.

Jejich nasazení na kmen a způsob rozvětvení svědčí o vnitřním řádu, integrovanosti ega, vyzrálosti a koordinaci psychické činnosti, šířka a tvar větví o dynamice projevu a ukončení větví o způsobu sebeprosazení a vztahu k okolnímu světu.

Při interpretaci významu větví je důležitým faktorem i jejich **směřování**:

- Větve rostoucí nebo ohýbající se směrem doleva vypovídají o vztahu k vlastní osobě, směřují do nitra testované osoby.
- Větve obrácené doprava se vztahují k vnějšímu světu, vypovídají o vztahu k ostatním lidem.
- Větve směřující vzhůru jsou výrazem přesahu vlastní osobnosti, vypovídají o idealizmu, fantazii, cílech, úrovni aspirace.
- Poklesávající větve jsou projevem slabosti nebo averze k okolnímu světu.
- Za známku dobré přizpůsobivosti a aktivního přístupu ke světu považujeme i celkové přirozené směřování větví od středu k okraji.

Důležitá je i vzájemná **koordinace větví** :

- harmonické uspořádání - psychická rovnováha, jasnost, možná ale i menší citlivost, lhostejnost, nepřístupnost
- disharmonické uspořádání - vzrušitelnost, neklid, ukvapenost
- nesmyslná koordinace - vnitřní zmatek, nekoordinovanost, rozpačitost, roztržitost, nedostatek smyslu pro realitu

72. Přiměřeně formované a rozmístěné větve - vypovídají o normálním přizpůsobení, životním uspokojení, psychické vyrovnanosti.

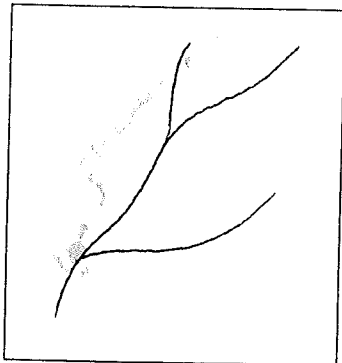
73. Chudá struktura větví - naznačuje vnímání světa jako málo uspokojivého, nešťastného místa, potíže s prosazováním se ve vnějším světě, nedostatek radosti z interpersonálních vztahů.

74. Chybějící větve - mohou být projevem neschopnosti navazovat interpersonální vztahy, projevem ztráty životní radosti, známkou závažných psychických potíží až psychické poruchy.

75. Malé, slabé větvičky rostoucí na silném kmeni - problémy s uspokojováním vlastních potřeb, neumí se prosadit.

76. Zmatená spleť větví - zmatky v názorech, špatná koordinace psychické činnosti.

77.

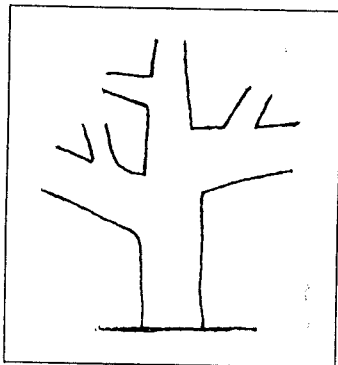
Slabé, tenké větve

slabost, nerozhodnost, problémy se sebeprosazením

Častější u dívek.

Všechny větve nakreslené jen jednou čarou - běžné jen u dětí, jinak projev nevyspělosti, retardace.

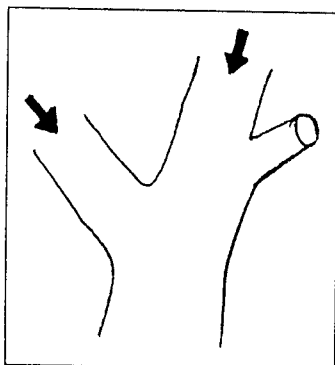
78.

Silné, tlusté větve

silná afektivita, robustnost, pudovost až sklon k primitivismu, chce se prosadit, imponovat

79.

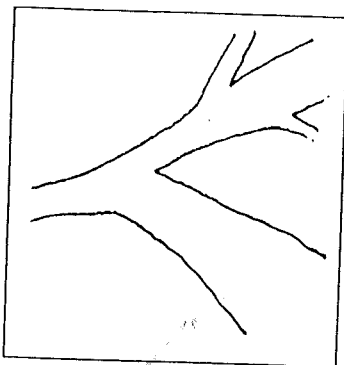
Otevřené konce větví (rourovité větve)

ovlivnitelnost dojmy, povrchní přístup ke světu, problémy s rozhodováním, horší sebevláda, nejasné cíle, nevyspělost

U malých dětí výjimečné, časté u dospívajících.

(blíže i str. 45, obr. 10, oboustranně otevřené větve volně v koruně - viz 98)

80.

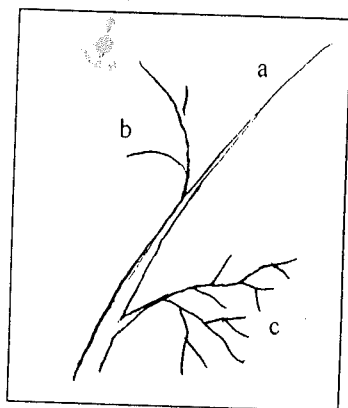

Rozšiřující se větve (případně i kmen)

impulzivita, pudovost, afektivita, prudké, málo regulované vydávání energie, průbojnost až „hlavou proti zdi“, hrubost, domýšlivost, primitivnost, podléhání dojmům, potřeba silných zážitků

Rozšířené a otevřené konce větví (vystupňovaná varianta předchozího příkladu) - výbušnost, neochota nebo až neschopnost omezovat a regulovat chování.

81.

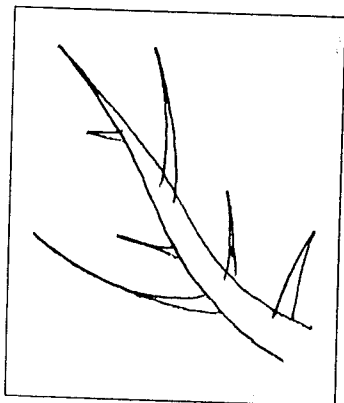
Zakončení větví jemnými větvičkami

Za normální zakončení větví lze považovat jejich postupné zužování do špičky, případně až protažení do jednoduché čáry (a).

Další větvení do jemných větviček je projevem citlivosti až přecitlivělosti, jemnosti, schopnosti empatie, připravenosti reagovat (b).

Pokud množství větviček vytváří hustou síť, lze očekávat sklon k překombinování, topení se v komplikovanostech, neproniknutelnost až uzavřenost (c).

82.

Ostré zašpičatělé konce větví, trny, krátké ostré čárky v koruně

zvýšená kritičnost, agresivita

Za znak agresivity obvykle nepovažujeme špičaté konce větví vzniklé pozvolným sbíháním obrysových linií, ale jen zdůrazněné hroty vzniklé ostrým pohybem tužky směrem tam a zase zpět.

O zvýšeném důrazu na agresivitu hrotů může svědčit i nápadně zesílený tlak na tužku při jejich kresbě nebo jejich opakované obtažení.

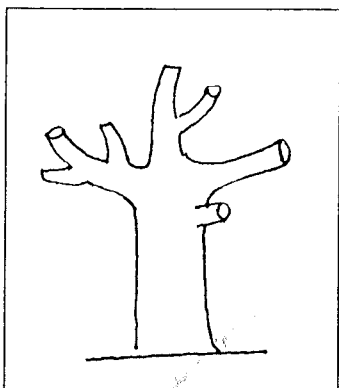
O agresivitě mohou vypovídat i většinou krátké ostré tahy nebo ostré zakončování samotné čáry.

Naprosto jednoznačně agresivní charakter mají kresby trnů.

Pokud jsou hroty otočeny doleva - uvažujeme o agresivitě obrácené proti sobě samému (autoagresivitě), hroty směřující doprava vypovídají o agresivitě proti ostatním.

Při extrémním zdůrazňování hrotů můžeme uvažovat až o poruše osobnosti - psychopatie, sadismus apod.

83.

Uzavřené konce větví (ořezané, useknuté větve)

snížená schopnost být aktivní, prosadit se, schází radost z prožitků, oslabená vůle, pocit, že je mu bráněno plně se rozvinout, pocit ztráty, neúspěchu, nikdo mu nerozumí, pocity méněcennosti

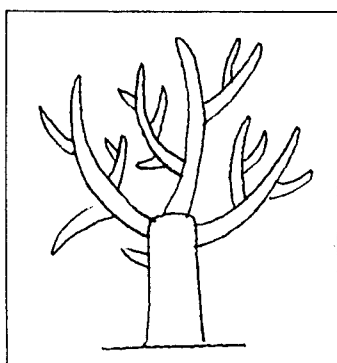
Příčiny lze hledat v nemoci, problémech se sociálním začleněním, v překážkách, které brání adekvátnímu sebeprosazení (např. LMD). Důsledkem nespokojenosti a dlouhodobé neúspěšnosti může být až vzdorovitost, odmítání všeho, konflikty.

Typický znak dětských kreseb - děti nenechávají konce větví nedokončené (potřeba uzavřeného tvaru) a znázornění postupného zužování větví, sbíhání obrysových linií, klade značné nároky na složitou koordinaci pohybů. Jednodušší je uzavřít konce větví příčnou čárkou. V těchto případech jde tedy spíše o projev nedostatku motorických dovedností.

Častěji se vyskytuje i u dospívajících.

(blíže viz i str. 47, obr. 13)

84.

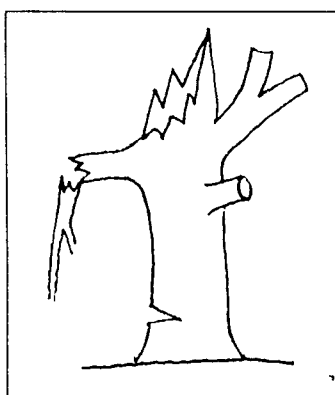
Postupně na sebe napojované uzavřené větve (celek sestavený z postupně napojovaných částí)

projev nevyzrálé snahy o vnesení řádu a pořádku, schematické, „školácké“ myšlení, hůře chápe vztahy a souvislosti, inkoherentní myšlení

Typický znak dětské kresby, u starších může signalizovat snížený intelekt, organické postižení (LMD) nebo neurotické potíže.

(viz i str. 47, obr. 14)

85.

Zranění, uříznutý pahýl, zlomená nebo uschlá větev

důsledek psychického traumatu, špatné zkušenosti, prohry

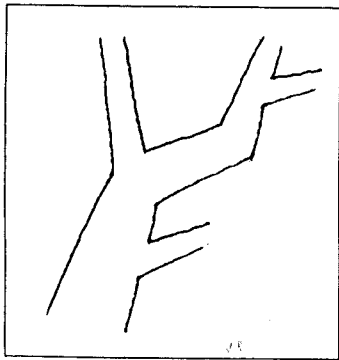
Podle umístění:

vlevo - nevyrovnanost sama se sebou, vnitřní zranění
vpravo - nepovedený pokus o navázání kontaktu nebo prosazení se mezi druhými

Velmi časté jsou pahýly těsně pod korunou, směrem doprava, proto jim obvykle nepřikládáme vážný význam.

(blíže viz i poranění kmene - 28)

86.

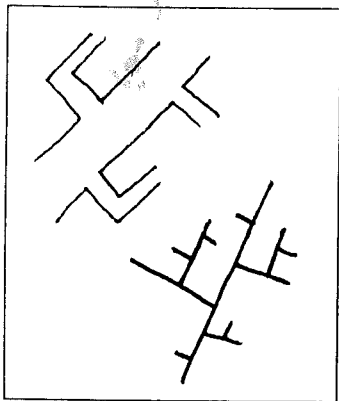
Přímé, hranaté tvary větví

projev rozhodného, ale zvýšeně kontrolovaného a schematického přístupu ke kresbě

stabilita, pevnost, odolnost, odhodlanost, ráznost, čínorodost, zároveň ale i menší pružnost („neskladnost“), nepřirozenost, umíněnost, nepřizpůsobivost až vzdorovitost, kverulance (schizothymní typ)

Časté u dětí, zde jen projev neobratnosti.

87.

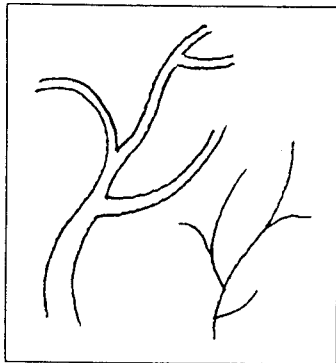
Větvě napojovány téměř v pravých úhlech

snaha o maximální možné odlišení směru, kreslíř nedokáže nebo se neodvažuje použít křivek

Projev nedostatku výtvarných dovedností (u nejmenších dětí), u starších regrese nebo mentální defekt.

Jinak známka psychické ztuhlosti a nepřizpůsobivosti (jediný „správný“ úhel je pravý), výrazné nepružnosti, až nutkavé potřeby nastolit „pravý“ řád s vyloučením nahodilostí, snížená adaptabilita, rigidita, vnitřní úzkost.

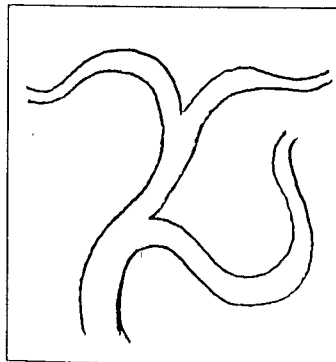
88.

Oblé, uvolněné křivky

nenucenost, pružnost, vstřícnost, lehce navazuje kontakty, diplomatický, zároveň ale uhýbá, přizpůsobuje se okolnostem, nestaví se na odpor (cyklothymní typ)

89.

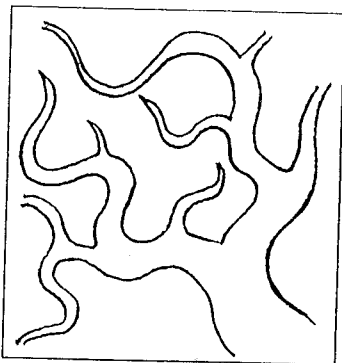
Zohýbané větve (uhýbání z přirozeného směru)

sebepřekonávání, nucenost

U psychicky slabých, přizpůsobivých typů - projev sebekontroly, neshledlosti, kontroly a potlačování vlastních pocitů, nutí se do přizpůsobování až sebezapírání.

U silných nepoddajných typů se stávají projevem spíše vnitřních tenzí, křečovitosti, zábran, úzkostí, až nutkavých stavů a neurotických obtíží. K tomu patří i problémy s přizpůsobivostí.

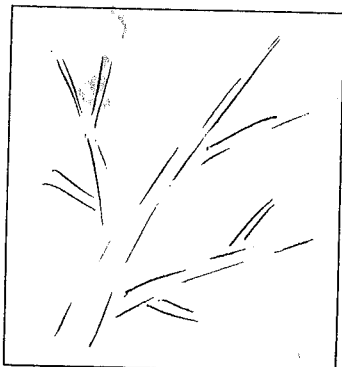
90.

Přehnaně kroucené větve, dlouhé křivky
(nekonstruktivně vedené křivky, schází jasné směřování větví)

projev snížené sebekontroly, nedostatku rozhodnosti
problémy se soustředěním, bezmyšlenkovitost,
roztěkanost, snění, snadná ovlivnitelnost, nedostatek
nadání, snížená intelektová výkonnost

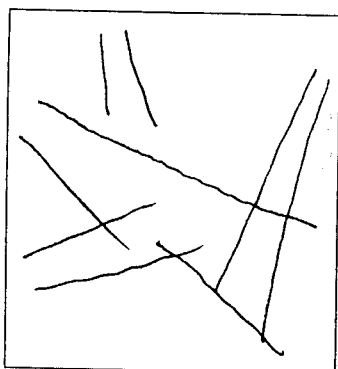
91.

Přerušované, čárkované větve (nespojité, nervózní čáry)

impulzivita, labilita, zvýšená vzrušivost, těkavost
až neurotické potíže, problémy s koncentrací
pozornosti

92.

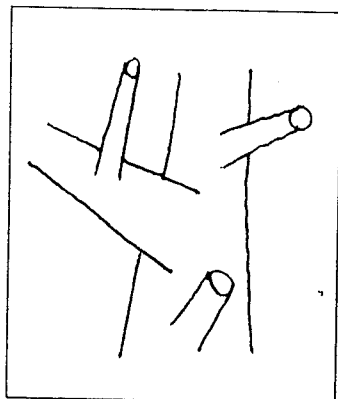

Větve jsou špatně nebo nejsou vůbec vzájemně propojeny

nedůslednost, povrchnost, ukvapenost, polovičatost,
až horší chápání souvislostí

možný projev organického postižení.

93.

Větve vystupující do třetího rozměru

Vyžaduje odvahu nebo nadprůměrnou kreslířskou dovednost, běžné jsou spíše jen plošné kresby.

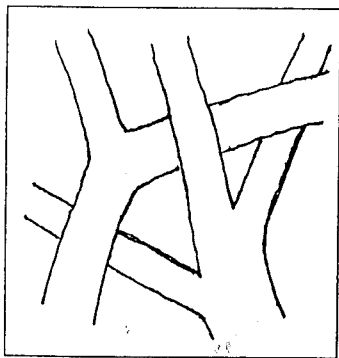
nadání, originalita, nekonvenčnost, samostatné myšlení

možná i svéhlavost, nedisciplinovanost, drzost, až arogance

U celkově realisticky pojaté kresby jde nejspíše o projev výtvarného nadání nebo naučené zručnosti.

(viz str. 32, obr. 5)

94.

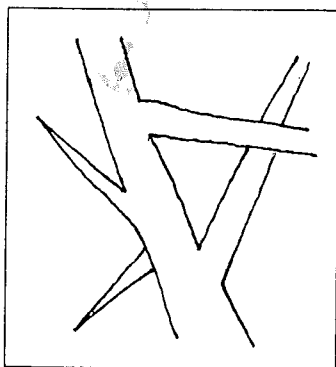

Překřizující se větve (ve stejné rovině, nikoliv zakrývání větví v prostoru)

vnitřní rozpory, boj mezi afektivitou a rozumovou kontrolou, nerozhodnost, kritičnost, vnitřně složitá až komplikovaná osobnost

Na rozdíl od skutečných stromů se na kresbách vyskytuje spíše výjimečně.

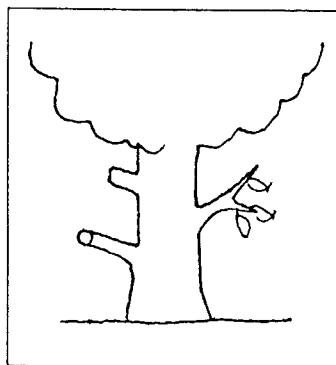
95.

Větve rostoucí proti sobě

nerespektuje daný řád, svéhlavost, opozičnost, konfliktnost, nedůslednost, problémy s přizpůsobením se, až snížená sebekontrola

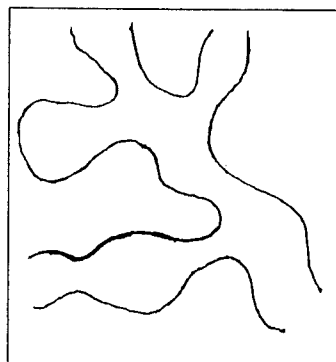
96.

Větve vyrůstající nízko na kmeni

psychická nevyzrállost, známka infantilismu, nevyzpytatelnost, nemístné chování

97.

Rozšíření, otoky, zaškrcení

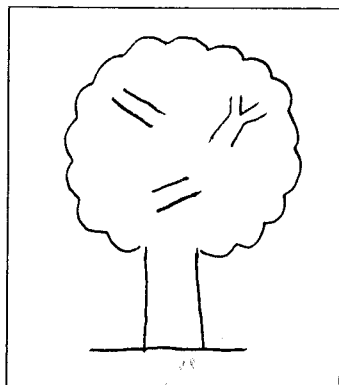
(vyskytuje se i na kmeni)

emocím a prožívání je bráněno ve volném průběhu, dochází k jejich městnání

ostýchavost, potlačení, křečovitost, zábrany, hromadění afektů, vnitřní konflikty

možná známka organického postižení (některé kresby se podobají až degenerované formě, viz str. 48, obr. 15)

98.

Rourovité větve volně v koruně (oboustranně otevřené, nenapojené)

neurčité cíle, mnoho by chtěl, ale neví přesně co
- nekoordinované usilování, roztěkanost, povrchnost, nepořádek, nic nedělá důsledně, improvizování, problémy s dokončováním

Při zjevné neuspořádanosti volných větví v koruně (příklad nezvládnutého srdce stromu) - konfliktnost, kverulance, opozičnost, krátkodobé výbuchy zlosti.

LISTY, PLODY, KVĚTY A JINÉ DOPLŇKY

Listy, květy a plody jsou projevem života stromu. Listy vyplňují a tvoří korunu, květy a plody jsou zdrojem nového života. Na symbolické úrovni hraje důležitou roli i jejich pomíjivost, zrají, vadnou, opadávají (nejvíce pomíjivé jsou květy).

Zeleň listů symbolizuje život (věčně zelené jehličnany se staly symbolem věčného života).

Mimořádně bohatá je symbolika nejběžnějšího typu ovoce - jablka: symbol lásky, poznání, celého světa (říšské jablko - korunovační klenoty), ale i pokušení a hříchu (rajské jablko).

Z výtvarného hlediska lze na ovoce (a částečně i na listy) pohlížet jako na všeobecně srozumitelný znak, který lze znázornit i bez nároků na kreslířské dovednosti a s vynaložením jen minimálního úsilí (jednoduchý, schematický znak).

Kresba listů, plodů i všech ostatních doplňků podléhá ze všech doposud probíraných částí kresby největší rozumové kontrole a vzniká často jako projev vědomé stylizace. Při jejich interpretaci je proto třeba neustále zvažovat míru stylizace, její příčiny a zejména očekávaný výsledný efekt, kterého chtěl kreslíř dosáhnout.

Díky výtvarné nenáročnosti kresby plodů a jiných doplňků, spojené zároveň s jejich vnější barvitostí, lze jejich zdůrazňování hodnotit i jako snahu o povrchní, „laciný“ efekt.

Snahu znázornit co nejvíce listů nebo plodů, stereotypní a mechanické opakování prvků, nabývající někdy až nutkavého charakteru, lze považovat za projev obrany, únik před vnitřní úzkostí (viz stereotypie).

Zvýšená pozornost věnovaná zejména ovoci, ale i ostatním doplňkům (sluníčko, okolní krajina apod.) patří k typickým znakům dětské kresby. U dospívajících a hlavně u dospělých je lze proto považovat za známku nevyzrálosti, regrese nebo až mentálního defektu.

Významy listů, květů, plodů i ostatních doplňků se navzájem příliš neliší. Obecně je lze interpretovat jako:

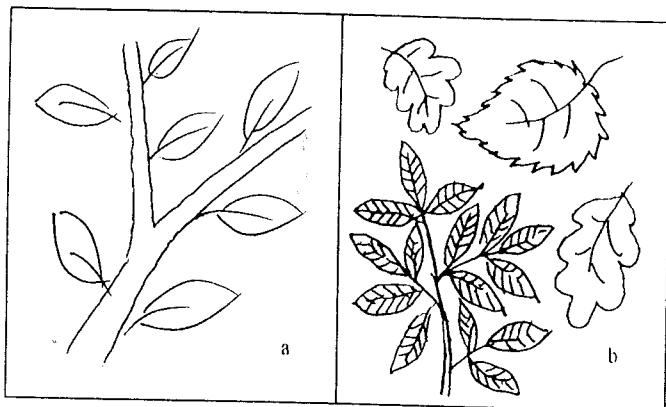
- projev spontaneity, hravosti, schopnosti radovat se z prožitku, bezprostředního potěšení z činnosti
- potřeba sebezduraznění, snaha získat pozornost a obdiv, touha po úspěchu
- nevyzrálost, povrchnost, menší míra zodpovědnosti a spolehlivosti
- projev snahy obohatit nebo vylepšit chudou nebo nepovedenou kresbu.

99. Zvýšená pozornost věnovaná listí apod., pedantská kresba - pečlivost, puntičkářství, zvýšená úzkostnost, nejistota nebo projev obrany, únik před vnitřní úzkostí, zakrývání vnitřních problémů až obsesivně kompulsivní tendence.

100. Příliš veliké nebo jinak nápadné listy, ovoce - snaha ukrýt se za schematický znak, zakrývání nedostatků, kompenzace pocitů méněcennosti (maska adekvátního přizpůsobení se realitě).

101. **Zdůrazněné ovoce, listí apod. v nepovedené nebo chudé kresbě** - snaha ozdobit, zamaskovat, napravit špatný dojem, ukázat se v lepším světle.
102. **Exotické ovoce, více druhů ovoce na jednom stromě** - nejčastěji projev nevážnosti, hravosti, ale může jít i o projev nepřirozenosti, afektovanosti, případně zhoršené vnímání reality (podobný význam jako u květů, viz 111, blíže i plody, viz 108)
103. **Vadnoucí, zasychající listí, hnijící ovoce** - negativní prožívání, vnitřní problémy, sklon k depresím, může jít o známku začínající psychické poruchy.
104. **Oběšenci, kostlivci a jiné morbidní doplňky** - nejčastěji snaha o originalitu, recese, provokace nebo výzva vůči testujícímu: „Jak se zachováš?“ Pokud nejsou jiné důvody, nehledáme patologický význam.
105. **Znázornění větru** - dynamičnost, radost z pohybu, ve "víru událostí", citlivost k vnějšímu okolí. Pokud vítr ohýbá celý strom, orvává větve apod. - vystaven nepříznivým vnějším vlivům přesahujícím jeho možnosti, pocit bezmoci.
106. **Letící ptáci** - radost z pohybu, dynamický prožitek, touha odpoutat se od země, lákání dále.

107.

Listy

živost, radostnost, vyhledávání nových dojmů, zájem o vnější dění, o okolí, potřeba uznání, ale i povrchnost, zdobnost, v zajetí podružností

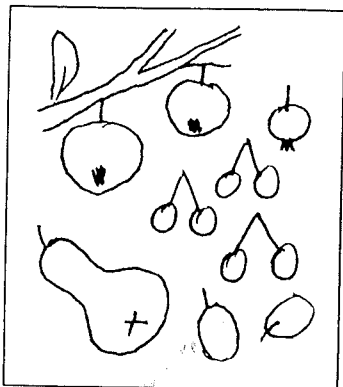
Obecně lze říci, že s rostoucí mírou pracnosti (b) nabývají na významu spíše negativní interpretace:

Příliš mnoho listí - utápí se v podružnostech, „pro samé stromy nevidí les“, ulpívavé myšlení, případně projev rozpaků a snahy o únik z testové situace nebo před vlastními problémy.

Nápadná vypracovanost listí - pedantství, nepružnost, problémy s přizpůsobením, snížený smysl pro realitu, únik do manýry, obrana před úzkostí.

Listy kreslí děti i dospělí, častější u dívek.

108.

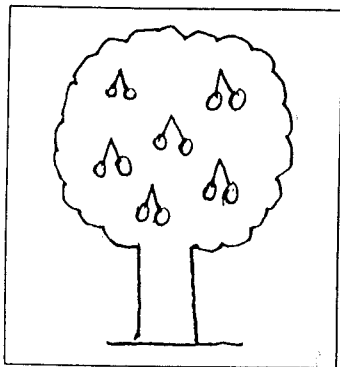
Plody, ovoce

Za normální lze považovat naznačení několika kousků běžného druhu ovoce v přiměřeně vypracované koruně. Nejčastěji bývají nakreslena jablka, časté jsou i třešně, hrušky, případně i švestky, ostatní druhy bývají spíše výjimkou (viz exotické ovoce - 102).

Zdůrazněné ovoce (případně mnoho ovoce v jinak chudé koruně) - snaha udělat dojem s co nejmenší námahou, prosadit se, získat ocenění, nezralost, pohodlnost, povrchní zdobnost, materiální orientace (až zvýšený zájem o peníze, zisk), požitkářství. Platí i všechny významy a zásady jako u listů.

Nejčastěji kreslí ovoce děti (typický znak dětské kresby), u dospělých může jít i o projev nevyzrálosti, regrese, příp. i mentální poruchy.

109.

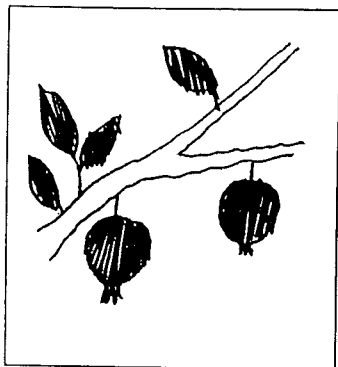

Ovoce umístěné volně v koruně (bez logického napojení)

ozdoba bez souvislostí, snaha ukryt se za schematickou kresbu nebo zapůsobit lepším dojmem, může jít i o projev povrchního přístupu a pohodlnosti, dbá jen o vnější dojem, horší chápání souvislostí

U dětí běžné.

110.

Vyšrafované, vyčerněné ovoce (listy)

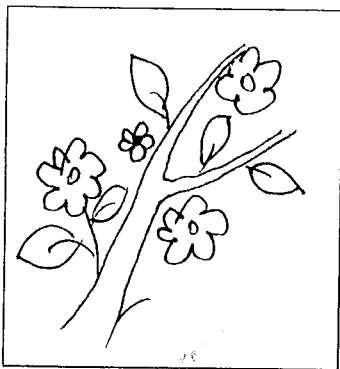
projev zvýšeného důrazu a zájmu o zobrazené části (podobně jako jejich zvětšení)

Platí stejné významy jako u plodů (listů), větší pravděpodobnost kompenzačního významu.

U dětí běžnější, u dospělých spíše projev regrese nebo mentálního defektu.

(blíže viz str. 37)

111.

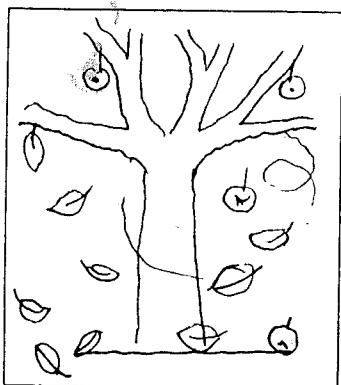
Květy

sebeobdiv, povrchní exhibitivnost, zdobnost, důležitější vnější dojem než výkon, žije jen přítomností, ulpívá na povrchu, nedostatek až neschopnost předvídavosti

Hodnotíme převážně negativně.

Málo běžné, u chlapců se téměř nevyskytuje.

112.

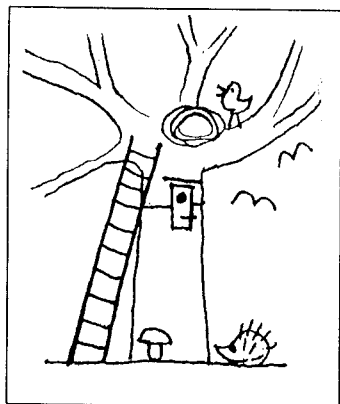

Padající nebo spadlé ovoce, listí (příp. větve)

Podle souvislostí lze hledat více různých významů:

- pocit ztráty, odříkání se, vzdání se něčeho
- nedostatek stálosti a vytrvalosti, snížená schopnost koncentrace, těkavost, zapomnětlivost
- touha uniknout
- lehkost, uvolněnost, citlivost, schopnost oddělovat myšlenky od citů, výmluvnost
- poletující listí - radost z pohybu

113.

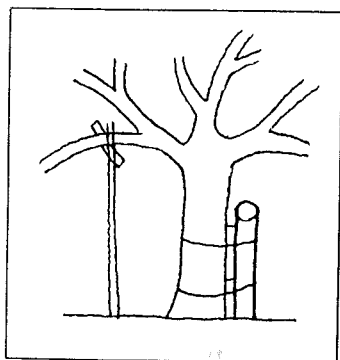
Různé doplňky

(nejčastěji ptáci, hnízda, ptačí budky, žebříky, koše na ovoce, houby apod.)

- sebeironie, smysl pro humor, hravost, dětinskost
- recese nebo náznak provokace vůči testujícímu
- zakrývání rozpaků, nejistoty, snaha obohatit nepovedenou kresbu
- spíše výjimečně lze hledat i symbolické významy doplňků, např.: **žebřík** - hledání spojení s vyššími sférami (může ale plnit spíše i funkci nenápadné opory), **pták** - vzduch, duchovno, svoboda, ale i sex, **houby** - plodnost, **hnízdo** - domov, bezpečí, matka, **vejce** - zárodek nového apod.

U dětí typické, v dospělosti projev nevyzrálosti.

114.

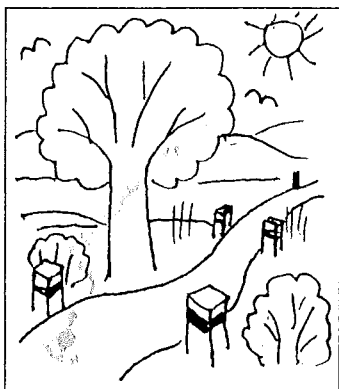

Podepřené větve, opěrný kůl u kmene

potřeba ochrany, opory, pocit přetíženosti, nestability, nejistoty, nesamostatnost, snížené sebevědomí, pocit tělesné slabosti

PŘÍKLADY NĚKTERÝCH ZVLÁŠTNOSTÍ

115.

Kresba celé krajiny

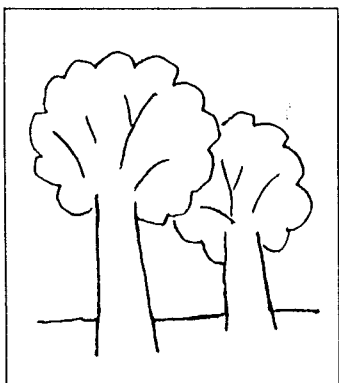
projev snivosti, fantazie, náladovosti, podléhání dojmům, mnohomluvnost, roztěkanost, menší konstruktivnost, únik před realitou

Je sice přirozené, že strom je zasazený do krajiny, ale k její kresbě nebyla dána instrukce. Proto čím větší jí byla věnována pozornost, tím pravděpodobnější budou problémy se seberegulací - pasivní podléhání dojmům, převaha vlivu nevědomí nad vědomou regulací, utápění se v podružnostech až po zavalení pocitu. Ztrácí se ohraničení, meze (kde začít, kdy končit), ztráta orientace v realitě, může jít až o ztrátu sebe sama.

Možná známka depresí nebo i psychické poruchy.

U dětí běžnější.

116.

Kresba více stromů

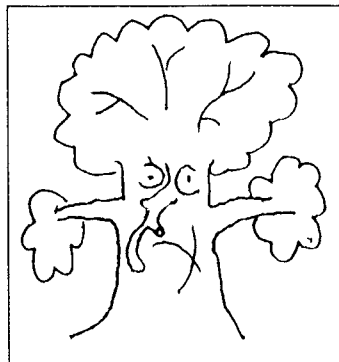
nerespektování instrukce :

- uvolněnost, hravost, nevyzrálost, problémy se začleněním, případně až potíže s regulací chování
- nespokojenost s první kresbou, snaha o nápravu, projev úzkostnosti, nejistoty, nerozhodnosti až neurotických obtíží

Možný varovný signál psychické nevyrovnanosti.

Častější u kreseb na papíře položeném na šířku, zde nepřikládáme větší váhu.

117.

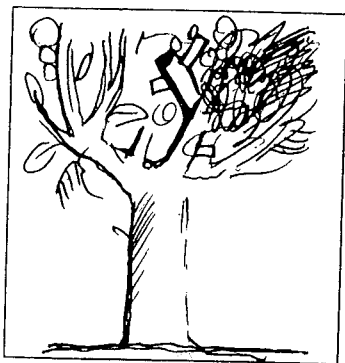

Antropomorfizace

nejčastěji projev maskování rozpaků, recese, hledání originální stylizace, hravost, nevyzrálost

Pokud jsou přítomny další varovné známky (zejména v chování), může jít i o projev závažné psychické poruchy (např. ztráta kontroly reality, zdůraznění očí - paranoidní představy).

Málo běžné, častější u dětí, u dospívajících recese.

Velká rozmanitost výrazových prostředků
(využívání různých způsobů provedení na jedné kresbě)

rozmanitost, ale i nejednoznačnost prožívání, pružnost, přizpůsobivost, možná až snadná ovlivnitelnost
hravost, radost z experimentování, potřeba změny
vnitřní zmatky (např. při dospívání), podle dalších
známek možná i nevyrovnanost, problémy s nalezením vlastní identity

Kresba jehličnanu nebo palmy

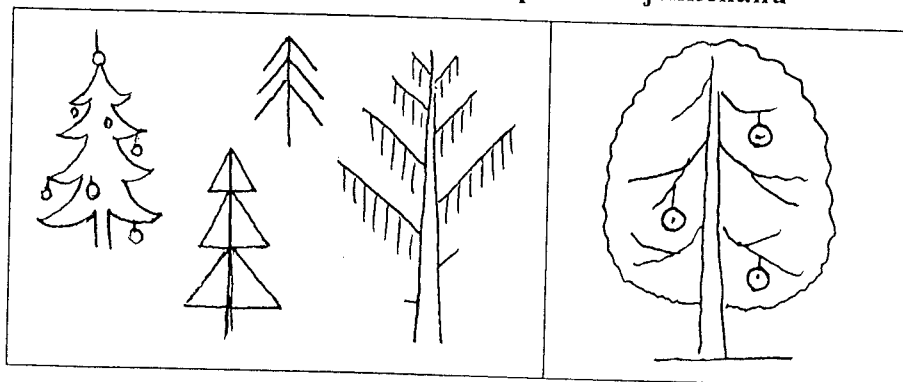
Instrukce testu stromu výslovně odmítá jak kresbu jehličnanu, tak i palmy, protože tyto typy stromů nemají tzv. pravou korunu, postupně se rozvětvující do všech směrů. Jejich kresba by sváděla k zjednodušenému a schematickému způsobu zobrazení.

Je třeba rozlišit mezi jednoznačnou kresbou jehličnanu nebo palmy a kresbou, která se jehličnanu nebo palmě jen podobá svým způsobem provedení: schematickým, stereotypním, výrazně zjednodušeným až mechanickým způsobem napojení větví na kmen a sklonem k symetrii.

Jednoznačné (až demonstrativní) kresby jehličnanu nebo palmy, se všemi jejich typickými znaky, interpretujeme jako nepochopení nebo odmítnutí instrukce - známka špatného soustředění, nepozornosti, zmatkování nebo negativismu, stavění se do opozice, problémů s přizpůsobením se. Podle okolností může jít i o recesi (zejména kresba palmy) nebo prostředek, jak se kontroverzním, konfliktogenním způsobem vyhnout testování (obrana útokem).

Vždy, pokud je to možné, požádáme o jinou kresbu, která by odpovídala instrukci.

119. Jehličnan nebo kresba výrazně podobná jehličnanu

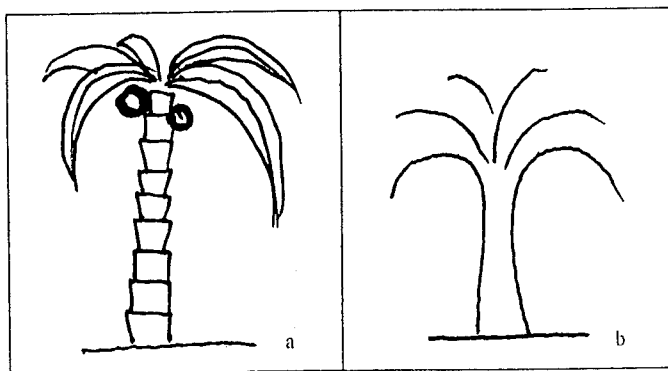
V podstatě jde o kresbu kmene typu polojehličnanu se zdůrazněnou symetrií, pravidelností, stereotypním opakováním, s rovnoběžnými a případně i poklesávajícími větvemi. Znamka nezvládnutí (vyhnutí se řešení) srdce stromu. Často kresba vzniká mechanickým napojováním částí. Charakter jehličnanu může být maskován dodatečně znázorněnými listy nebo ovocem.

Kresba jehličnanu láká svou jednoduchostí (všeobecně srozumitelný znak „vánočního stromku“) - projev pohodlnosti, preference nejjednodušších řešení a vyhýbání se obtížím, netvořivost, nepřizpůsobivost.

Současně může jít i o projev potřeby pravidelnosti a co největší uspořádanosti (paralelní, nekřížící se větve, zdůraznění osové symetrie, mechanické stereotypní opakování) - rigidita, zábrany, neschopnost přizpůsobení, obsese apod.

(blíže viz str. 46, obr. 11, 29, 121, 122)

120. Palma, strom s palmovou korunou

Tyto kresby se také často vyznačují sklonem k pravidelnosti a symetrii. Větve nebo palmové listy jsou napojené na kmen primitivním, mechanickým způsobem, všechny vyrůstají z jednoho místa (znamka špatného zvládnutí srdce stromu). Větve, zcela bez nebo jen s minimálním rozvětvováním, se ohýbají a poklesávají jakoby pod vlastní vahou. Charakteristické bývá i sestavení kresby, celku, z postupně napojovaných částí (segmentovaný kmen a napojení větví nebo palmových listů, blíže viz 84).

Kresba typické palmy (a) nejčastěji láká svou neobvyklostí a exotičností - recese, demonstrativní stavění se na odpor (negativismus nebo odpor k testové situaci), snaha ukázat se jako neobvyklá a originální osobnost.

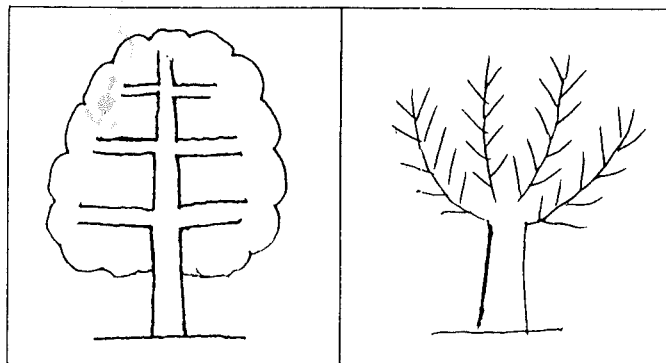
Palmovitá koruna bez ostatních znaků palmy (b) - spíše projev stereotypního myšlení, nepružnosti, nedostatku vitality.

(blíže viz 69, 122)

PRAVIDELNOST, OPAKOVÁNÍ, STEREOTYPIE

Základním znakem životnosti a plnosti prožívání je rozmanitost a radost ze změny (v kresbě jako variabilita, živost, expresivní vyjádření, ochota k experimentování). Pocity životní nejistoty a vnitřní úzkosti vedou naopak ke zdůraznění potřeby řádu, případně i úzkostnému udržování vnějšího pořádku jako obrany proti ohrožujícím změnám a všemu náhodnému. V kresbě stromu se projevují zdůrazňováním symetrie, pravidelností a v bezpečném opakování prvků (stereotypie). Nejvíce se tomuto ideálu blíží kresby stromů podobné jehličnanům (viz 119).

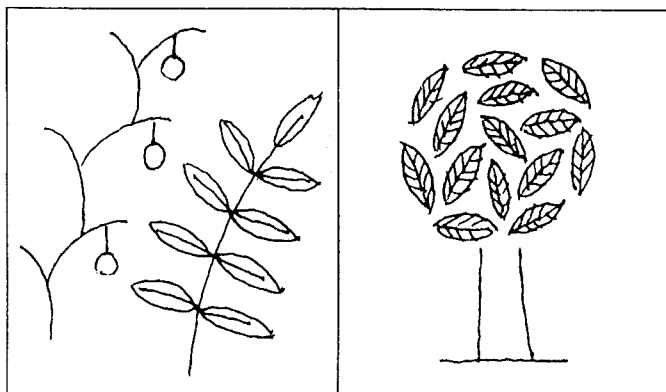
121.

Pravidelné, paralelní větve

projev vytrvalosti, pečlivosti, možná i stability, ale za cenu snížené pružnosti, rigidity, striktního realizmu, nejrůznějších zábran, ztuhlosti, až obsesí a kompulzí

122.

Mechanické spojování a opakování prvků, stereotypie

vyskytuje se u větví (častěji u tenkých), listů, plodů, ornamentů v koruně, na struktuře kůry - u částí, které se mohou vícekrát opakovat

Obecně značí špatnou přizpůsobivost, zhoršené vnímání a orientaci v realitě.

Lze rozlišit dvě základní příčiny vzniku stereotypních kreseb :

- Mechanické spojování a opakování (kdy kresba vzniká jako mozaika) - jako projev additivního myšlení, neschopnosti nebo neochoty myslet v souvislostech (nedostatek nadání), omezený rozhled, bezmyšlenkovitost, schematičnost, bezduchá pilnost, netvořivost, únik do manýry, znuděnost, případně až porucha myšlení nebo mentální defekt.
Typické u malých dětí, při regresi apod.
- Pravidelnost opakování jako prostředek k redukci vnitřní úzkosti a nejistoty (viz výše) - obrana, obsese, kompulze, uměle zúžený obzor.
Znak psychické poruchy, nejčastěji na neurotickém základě.